

Lunds Universitet

Sociologiska Institutionen

KONFLIKTLÖSNINGSPROCESSEN I NORD IRLAND
MED FOKUS PÅ "THE GOOD Friday AGREEMENT"

Forfattare: Søren Malmborg

Uppsats Soc 446, 41-80 p

Vårterminen 2003

Handledare: Margarata Norell

ABSTRACT

Forfattere: Søren Malmberg

Titel: Konfliktløsningsprocessen i Nordirland – med fokus på ”The Good Friday Agreement”

Uppsats Soc 446, 41-80 p

Handledare: Margareta Norell

Sociologiska institutionen, vårterminen 2003

Problemstillingen, som er søgt beskrevet og gennemgået i den følgende opgave, er processen ledende op til og indgåelsen af, ”The Good Friday Agreement” ellers kendt som Belfast aftalen anno 1998.

Opgavens formål har været at benytte sig af klassiske sociologiske teorier om social strid og orden i form af f.eks. Foucault, Habermas sammen med moderne konfliktteori i form af f.eks. J. Burton, i håbet om at kunne kaste yderligere lys over hvad den før omtalte ”fredsaftale” indeholder, og hvilke omstændigheder den blev udarbejdet og indgået under.

Den valgte metode er tekstanalyse, da denne metode synes at indeholde de bedste muligheder for en nuanceret gennemgang af den valgte problemstilling. Det indsamlede materiale er derfor søgt så forskelligt som muligt, dog med en stadig relevans for opgaven, i forsøget på at danne et uddybende og nuanceret billede af konfliktløsningsprocessen og ”The Good Friday Agreement”. Udgangspunktet for opgaven er at undersøge, om og hvordan moderne konfliktteori har spillet en rolle i opnåelsen af ”The Good Friday Agreement”. Ydermere er det et håb at brugen af klassiske sociologiske teorier vil vise sig brugbare i analysen af den overordnede gennemgang af processen ledende op til aftalens indgåelse, da de hver især giver relevante analyser af social strid og orden i det vestlige samfund.

Det kan efter opgavens gennemgang konkluderes, at både aftalen og processen ledende op til indgåelsen af aftalen viser brug af moderne konfliktteori, især J. Burtons teorigennemgang, sig særdeles brugbar i forståelsen af aftalen. Det skal i denne sammenhæng også nævnes at brugen af de klassiske teorier gav interessante og relevante indblik i forståelsen af den politiske, økonomiske, etniske og historiske proces ledende op til aftalens indgåelse.

Selvom det er svært at komme med konkrete vurderinger på baggrund af denne opgave, synes det passende at sige, at opgaven giver et mere nuanceret billede af aftalen og den baggrund, den blev udfærdiget på.

Nøgleord: procesforståelse og aftaleforståelse. Magtdelingen, en fredsaftale eller en statsdannelse.

INDHOLDSFORTEGNELSE

1.	Problemformulering	1
2.	Metode diskussion.....	1
3.	Indledning.....	2
4.	Teori.....	3
4.1.	En marxistisk analyse.....	3
4.2.	Parsons analyse af social orden.....	3
4.3.	Håkan Wiberg.....	4
4.4.	The internal/external conflict interpretation.....	4
4.5.	Den nationalistiske tolkning/unionistiske tolkning.....	5
5.	John Burtons Human Needs Theory.....	5
5.1.	Deep- rooted conflict.....	5
5.2.	Human needs theory.....	6
5.3.	Afgørende faktorer af konflikt.....	7
5.4.	Legitimiteten af autoriteter.....	8
5.5.	Muliti-etniske samfund.....	9
5.6.	En afsluttende overvejelse og opsamling.....	11
6.	Nordirlands historiske baggrund.....	12
7.	Politisk afsnit.....	15
7.1.	1990-97.....	15
7.2.	1997-98.....	17
7.3.	1998-.....	19
8.	Belfast aftalen (The Good Friday Agreement).....	20
8.1.	Strand one.....	20
8.2.	Strand two.....	21

8.3.	Strand three.....	21
8.4.	Intergovernmental Conference.....	22
8.5.	Rettigheder og sikkerhedsværn.....	22
8.6.	Afvæbning; sikkerhed; politivirksomhed og retfærdighed; fængslede.....	23
9.	Kobling af aftalen og teorien.....	23
9.1.	Strand one.....	23
9.2.	Strand two.....	24
9.3.	Strand three.....	26
9.4.	Intergovernmental conference.....	27
9.5.	Rettigheder og sikkerhedsværn.....	28
9.6.	Afvæbning; sikkerhed; politivirksomhed og retfærdighed; fængslede.....	29
10.	Helhedsvurdering af.....	30
10.1.	Aftalens overordnede karakter.....	30
10.2.	Aftalens ønskede og opnåede mål.....	31
10.3.	J. Burtons teoris evne til at klarlægge aftalen.....	31
10.4.	De øvrige teoriers anvendelighed i konteksten.....	32
11.	Diskussion.....	32
11.1.	Foucault.....	32
11.2.	Habermas.....	34
11.3.	Giddens.....	36
11.4.	Gerard Delanty – Patrick O’Mahony.....	38
12.	Konklusion.....	40
13.	Litteraturliste.....	42

1. Problemformulering

Opgavens problemformulering er konfliktløsningsprocessen i Nordirland, med særligt fokus på ”The Good Friday Agreement.”¹ Hvad siger processen ledende op til aftalens indgåelse om selve aftalen? Kan de enkelte aspekter af aftalen beskrives og forstås ud fra sociologisk teori? Valget af denne problemstilling er gjort på baggrund af den stadig større fokusering på løsningen af politiske og sociale stridigheder, såvel i Europa, som i Mellemøsten og Asien.

Jeg har arbejdet med emnet ”Social Strid og Ulighed” i forbindelse med valgte kurser i henholdsvis 2002 og 2003 ved Lunds Universitet, hvilket har foranlediget mig til at arbejde med emnet yderligere. Problemstillingen i Nordirland vil blive søgt beskrevet og klarlagt gennem en analyse af en specifik fredsaftale og en yderligere diskussion af processen ledende op til aftalens indgåelse, udfra klassiske sociologiske teorier omhandlende social orden og strid.

2. Metode diskussion

Tim May giver udgangspunktet for denne diskussion ”For some researchers a document represents a reflection of reality. It becomes a medium through which the researcher searches for a correspondence between its description and the events to which it refers.”² Et centralt kritikpunkt, vedrørende brugen af tekstanalyse som metode, er dens åbenbare afhængighed af tilgængeligt og brugbart materiale. En vurdering af det indsamlede materiales værdi må derfor være en vigtig del af selve bearbejdningen af materialet. Typiske faldgrupper i brugen af tekstmateriale og dets efterfølgende analyse er materialets partiskhed. Noget som er søgt undgået i denne opgave gennem valget af et dokument, herunder dokumentets historie, som er udarbejdet af flere uafhængige parter.

Foruden valget af det analyserede dokument, er valget af teorier (brugt som analyseapparat) valgt på grund af deres forskellighed, i håbet om at dette ville give et mere nuanceret billede af dokumentet som såvel problemstillingen. Muligheden foreligger for at den konkrete tekstanalyse kunne være benyttet i sammenhæng med andre former for social analyse, som f.eks. kvantitativ metode eller gennem brugen af indsamlede interviews. Det, som skal vurderes og som er blevet afvejet i opbyggelsen af denne opgave, er f. eks interviewenes reelle anvendelighed i forhold til opgavens mål. Med hensyn til brugen af interview, har det omhandlende materiale været af en så ømtålelig politisk karakter, at en dybere forståelse af problemstillingen ikke syntes mulig gennem brugen interview, da det virker usandsynligt, at jeg ville tilkomme information, som ikke allerede var formidlet gennem anden litteratur. Med hensyn til brugen af kvantitativ metode og herunder statistik, syntes sagen at være en anden. Især statistikken kunne have givet opgaven

¹ Belfast aftalen af 10 april 1998.

² Tim May (2001). S. 182

en anden vinkel, men er blevet fravalgt til fordel for en mere grundig gennemgang af teorien og selve processen involveret i opnåelsen af aftalen.

3. Indledning

Opgaven som helhed er valgt på baggrund af det stadigt større ønske fra Irland, og ikke mindst EU samt resten af den vestlige verden, om at slutte den væbnede strid i Nordirland. EUs ønske om et politisk og økonomisk stabilt Europa har været med til at skabe en bredere bevidsthed omkring løsningen af konflikten. For Irland selv har konflikten været en vigtig proces omhandlende bl.a. selvstændig identitet, mens man, med den større, religiøse splittelse mellem øst og vest i tankerne i verden i dag i tankerne, uden tvivl kan se det afgørende i en løsning af konflikten mellem de protestantiske og katolske fraktioner i Nordirland.

Nordirland synes derfor at være et godt eksempel på, hvordan konfliktløsningsprocessen fungerer i praksis, og hvilke implikationer denne proces har på det samfund og de mennesker, der lever i det. Ydermere giver det et om ikke fuldendt billede af den rolle, man kan forvente, det internationale samfund vil spille i forbindelse med løsningen af nationale og internationale kriser i fremtiden.

Valget af the Good Friday Agreement, som var af mere lokal Irsk karakter forstået på den måde, at de fleste beslutninger blev taget internt i Irland, blev gjort ud fra den proces, som førte op til aftalen. Det, der dog gør aftalen interessant, er processen op til aftalen, den lange væbnede kamp med briterne, det religiøse aspekt, Irlands historie, Irlands etniske sammensætning, udenlandske interesser – politiske, måske humanitære. Aftalen fremstår på denne måde som kulminationen på en lang politisk, historisk og etnisk konflikt, som er blevet søgt løst i de sidste 25 år.

For at kunne danne sig et billede af, hvordan en sådan aftale er blevet nået, er det nødvendigt at forstå og klarlægge de mest betydningsfulde konfliktteorier på området. Der vil i opgaven blive lagt stor vægt på denne side af konfliktløsningen, da den vil være med til at skabe forståelse af, hvordan den vestlige verden opfatter den væbnede konflikt og dens mulige løsning. Disse teorier giver endvidere en forståelse af ikke blot af den konkrete konflikt, men også af tankerne og målene bag generel konfliktløsning.

I opgaven vil jeg benytte forskellige teorier, som hver især skulle give en bredere forståelse af konfliktens natur generelt og specifikt. Her vil indgå teorier bl.a. af John Burton "Human Need Theory".

Mens teorierne kan bruges til abstrakt at beskrive konflikten i Nordirland, er det også vigtigt at se på den konkret. Derfor er det vigtigt i denne sammenhæng at danne sig et overblik over den politiske situation i Irland, historisk og nutidigt. Denne politiske gennemgang kræver en

historisk klargøring af fakta om irsk historie for at danne sig det perspektiv, som er nødvendigt, hvis en kobling af teori og (f.eks.) the Good Friday Agreement skal forstås i sin helhed.

Opgaven vil bestå af de elementer, som hermed er beskrevet. Det er håbet, at disse afsnit, sammen med en diskussion inden for rammerne af de valgte teorier af konflikten og den aftale, som blev opnået, vil være med til at klarlægge aspekter af konflikten i Nordirland, som ellers kunne forblive oversete. Det er desuden håbet at give et billede af konfliktløsningens natur generelt og gennem det valgte eksempel ”the Good Friday Agreement”.

4. Teori

I dette afsnit gennemgår jeg nogle af de vigtigste konfliktteorier på området med særlig fokus på John Burtons “human need” teori.

4.1. En marxistisk analyse³

En marxistisk analyse af problemet syntes relevant, da den har haft stor betydning for moderne konfliktteori og specifikt har henvendt sig til den givne problemstilling. James Connolly var igennem det meste af sin karriere marxistisk inspireret, og han anså den overordnede grund til konflikt som værende mellem arbejderne og arbejdsgiverne. Overordnede holdninger, som er i overensstemmelse med Marx, kan opsummeres som følgende: 1) I den irske kontekst betød arbejdernes kamp mod arbejdsgiverne også en kamp for national selvstændighed. Briterne var den mest aggressive forsvarer af kapitalisme, og socialisme kunne ikke blive skabt i Irland uden et brud med England. 2) Det var håbløst at lede efter frelse gennem den engelske arbejderbevægelse, da de to bevægelser (den irske og den engelske) var essentielt forskellige. Den marxistiske analyse krævede altså irske selvstændighed.

4.2. Parsons analyse af social orden⁴

Parsons analyse af social orden giver os et andet perspektiv. Gennem læsning af bl.a. Durkheim og Weber fandt Parsons, at mennesker udviklede deres ønsker og behov i en social kontekst, hvilket brød med den gængse individualistiske tolkning, som opfattede menneskers handlinger som tilfældige og altså ikke socialt tillærte. Han opstillede 3 elementer, som var afgørende for social orden. 1) Kulturen: de abstrakte mønstre af opførsel, som beskriver, hvad individer passende skal gøre i specifikke situationer. 2) Det social system: mønstret af stadigt foregående aktivitet, i.e. hvordan faktiske mennesker i konkrete situationer opfører sig i overensstemmelse med de abstrakte mønstre. 3) Personligheder: personlighederne eller de foretrukne karakteristiske

³ John Whyte (1990)

⁴E.C. Cuff, W.W. Sharrock and D.W. Francis (2001)

mønstre af opførsel som individet har f.eks. i trafikken, hvor den enkelte bilists valg af hastighed kan være forskellig fra andre bilisters.

4.3. Håkan Wiberg⁵

Håkan Wiberg giver i sin bog ”konflikt teori och fredsforskning” en beskrivelse af to forskellige konfliktteorier, som synes relevante i forhold til problemstillingen. Den første forklaringsmetode på social strid kan beskrives gennem en *strategisk model*. Ud fra den strategiske model må social strid ses som forskellige træk i et spil. Denne teori søger at forklare konflikten rationelt ved at kigge på, hvilke mål deltagerne hver især har, og med hvilke midler de søger dem opnået. Den anden forklaring på konflikt kan beskrives som en *kataklystisk model*. Den kataklystiske model anser konflikt som et fænomen på linie med naturkatastrofer. Konflikten anses altså som et samfundsfænomen, som er upåvirket af individets handlinger. Teorien søger derfor at forudsige konfliktens opståen ved at kigge på sociale indikatorer, som kan fortælle om konfliktens opståen og dens mulige udfald.

4.4. The internal/external conflict interpretation⁶

Op gennem 1960’erne udvikledes der en diskussion om hvilke aspekter, som kunne forklare striden i Nordirland. På den ene side anså man den britiske og irske rolle for afgørende. England anså for at have økonomiske, territoriale og politiske interesser i Nordirland. Det samme mente man om Irland. Dette udgjorde hovedpunkterne i den eksterne tolkning af konflikten. De to lande anså for at skabe de stridigheder og alliancer, som fandtes i Nordirland. Den interne tolkning pegede på de to nordirske gruppers forskellige nationale identitet og traditioner som hovedelementer af striden. Dog er det vigtigt i denne sammenhæng at nævne, at disse teorier må ses i en sammenhæng, da en blanding af de to teorier udgjorde den overvejende tolkning af konflikten, hvilket ses i det følgende citat: ”The peculiar intractability of the Northern Ireland problem derives from its complex network of reinforcing allegiances, whereby national identity and religion, along with historical memories and socio-economic differences combine together to create powerful and antagonistic group loyalties.”⁷Til slut og i korthed synes det relevant, at gøre rede for den traditionelle nationalistiske og unionistiske tolkning af konflikten.

⁵Håkan Wiberg (1990)

⁶John Whyte (1990)

⁷John Whyte (1990)

4.5. Den nationalistiske/unionistiske tolkning

Den nationalistiske tolkning kan opsummeres i 2 punkter: 1) det irske folk danner en nation og 2) grunden til Irlands splittelse ligger hos England⁸. Ligeledes kan *unionisternes tolkning* opsummeres i 2 punkter: 1) der er to tydeligt adskilte folk i Irland, unionisterne og nationalisterne (protestanterne og katolikkerne) og 2) problemets kerne er nationalisternes nægtelse af dette⁹.

I det ovenstående er nogle af de traditionelle teorier omhandlende social strid og tolkning af Nordirland blevet gennemgået. Nedenfor har jeg valgt at gennemgå en teori mere detaljeret, da den indeholder elementer af de ovenstående og samtidig bidrager med nye aspekter, som kan være med til at klarlægge den valgte problemstilling.

5. John Burtons Human Needs theory¹⁰

5.1. Deep-rooted conflict¹¹

Det første afsnit i gennemgangen af John Burtons teori er afsnittet handler om det han kalder ”Deep-Rooted Conflict”.

Deep-rooted conflict er ifølge J.Burton konflikter med autoriteter, mellem autoriteter, mellem personer eller grupper i samfundet. De opstår på grund af krav om tilpasning af individets opførsel, som er uacceptable, samt den menneskelige tolerance. Symptomerne, på at disse krav er uacceptable vil vise sig gennem illegale strejker, etnisk vold, terrorisme og mange andre former for opstand mod autoriteter på et eller andet socialt niveau.

I sådanne tilfælde er det ikke muligt at indeholde eller beherske konflikten indenfor de normale strukturer, dog kun i meget begrænsede tids perioder. Sådanne tilfælde kræver en ændring i vores normer, institutioner og handlemåder, for at frembringe ændringer i menneskets acceptabilitet.

Disse situationer kræver altså en gennemgående analyse af situationen i stedet for den blotte indeholdelse eller standsning af konflikten, som samfundet normalt foreskriver gennem brugen af politi, jura og domstole osv.

Dette betyder dog ikke, at denne gennemgang af J.Burtons teori ikke kommer til at referere til ”almindelige” hverdagskonflikter, som med ”succes” bliver behandlet i samfundets institutioner. Nærmest det modsatte er tilfældet. J.Burton mener, at netop fordi vi behandler vores ”små” konflikter, på den måde vi gør ved at ignorere baggrunden for den opståede konflikt, er vi selv med til at skabe sociale forskelle og uligheder. For eksempel, afgørelser af konflikter mellem

⁸John Whyte (1990)

⁹John Whyte (1990)

¹⁰John Burton (1990)

¹¹John Burton (1990)

ejer og lejer kan danne mønstre, som i det lange løb kan føre til store sociale problemer i sociale forhold. Økonomiske støtteordninger kan måske afhjælpe dele af befolkningen med hensyn til at kunne brødføde sig selv, men kan i det lange løb betyde, at dele af befolkningen ikke bliver stimuleret og føler sig fremmedgjort fra resten af samfundet. Der er talrige eksempler på, hvordan den ”lette” og hurtige intervention fra en tredje part (staten og dens institutioner) på kort sigt prøver at standse konflikten, men over længere tid kan være med til at skabe konflikter, som på et tidspunkt kan betegnes som, det J. Burton kalder ”deep-rotted conflict”.

”Deep-rotted conflict” er altså konflikter, som er ikke-forhandlingsbare, som ikke kan klares indenfor de opstillede institutioner, som samfundet har, da de omhandler situationer, hvor dele af befolkningen skal leve under standarder, som er menneskeligt uacceptable.

Denne måde at se konflikter på handler altså om at medbringe et menneskeligt aspekt i analysen af konflikten.

5.2. Human needs theory – de menneskelige behov¹²

Der er tre forskellige aspekter, som skal forklares nærmere i denne sammenhæng for at forstå J. Burtons human need theory. Disse er behov, som er universelle for mennesket, værdier, som er kulturelt betingede og interesser, som er af en forbigående karakter. Disse tre aspekter har forskellige kendetegn og vil være med til at klarlægge forståelsen af de aspekter, som J. Burton mener er vigtige i forståelsen af en konflikt set ud fra human needs teorien.

Menneskelige behov, som beskrevet af J. Burton reflekterer, universelle behov. De er en uadskillelig del af mennesket. Maslow¹³ har argumenteret for, at udover de biologiske behov som behovet for mad og husly, kan der heller ikke opstå indlæring og udvikling af barnet, før det får en identitet selvstændigt fra moderen og igen får opmærksomhed af moderen, hvis sprog og opførsel skal læres. Menneskelige behov i individer og identitets grupper, som er arrangeret i etniske stridigheder eller identitetskampe, er af denne fundamentale karakter.

Det interessante i denne sammenhæng er at disse behov vil blive søgt tilfredsstillet af alle mulige veje. I ontologiske termer er mennesket biologisk eller ”oprindeligt” influeret til at søge disse behov tilgodeset. Det følger altså, at hvis disse behov ikke bliver tilgodeset indenfor de stående sociale normer, vil det betyde, at opnåelsen af disse behov nødvendigvis må medføre opførsel, som vil falde udenfor de legale normer i samfundet. Det, som her er vigtigt, er ikke om opførselen er genetisk eller miljømæssigt betinget, men at det er opførsel, som ikke med kontrol kan tilpasses de krav samfundet opstiller.

¹²John Burton (1990)

¹³John Burton (1990)

Værdier er de ideer, vaner og overbevisninger, som er karakteriseret af specifikke sociale fællesskaber eller samfund. Det er de lingvistiske, religiøse, etniske eller andre aspekter, som leder til separate kulturer og identitetsgrupper. Værdier, som alle er erhvervede og derfor er forskellige fra behov, som beskrevet ovenfor. I tilstande af undertrykkelse, diskrimination og isolation er forsvarelsen af værdier vigtig på grund af behovet for sikkerhed og identitet. Det er i denne sammenhæng, at værdier kommer i berøring med menneskelige behov, da det er igennem forfølgelsen af behov, at mennesket skaber identitetsgrupper gennem hvilke, det søger sikkerhed og kulturel identitet, hvoraf vedligeholdelsen af værdier er en grund til forsvar og aggressiv opførsel. Det er f. eks. værdier som har skabt konflikten i Nordirland. Værdier vil dog gradvist blive udvaskede gennem tiden via integration og lignende. Denne proces er dog langvarig og kræver en følelse af sikkerhed blandt grupperingen, som igen kræver fravær af diskrimination og en sikring af udvikling.

Interesser refererer til sociale, politiske og økonomiske aspirationer hos individet og ved identitetsgrupper i det sociale system. Interesser er skiftende under forskellige omstændigheder. De er på ingen måde af den uforanderlige karakter, som behov er. De er typisk relateret til materielle ting og influerer fremgangsmåden i jagten på ens behov og værdier. Forholdet mellem interesser og behov er vigtig i denne sammenhæng, da fraværet af interesser og tildelingen af en ”social rolle” endeligt kan true individets identitet og underminere det sociale sammenhold og følelse af ”at dele”, som er nødvendig i et samfund, der søger social lighed.

Alle de tre ovenstående aspekter, behov, værdier og interesser påvirker altså hinanden, og en forståelse af de tres sammenspil er derfor nødvendig i en analyse af en given konflikt ud fra den valgte teori.

5.3. Afgørende faktorer af konflikt¹⁴

I det nedenstående vil der forekomme en kobling mellem de tre ovenstående aspekter, behov, værdier og interesser og deres forhold i en konflikt situation.

Ud fra den ovenstående gennemgang kan man konkludere, at de forudliggende grunde til en konflikts opståen, er en konsekvens af den skiftende balance mellem 1) fortvivelse og apati på grund af nederlag i kampen for overlevelse; 2) tilstrækkelige resurser til overlevelse plus en acceptabel tilfredsstillelse af menneskelige behov; 3) tilstrækkelige materielle betingelser til at overkomme apati, dog med den stadige fornægtelse af specifikke ikke-materielle tilfredstillere. Punkt 1 og 2 er ikke ensbetydende med en konflikt, da der enten er apati eller en tålelig tilfredsstillelse af materielle og ikke-materielle behov. Punkt 3 bringer dog den afgørende faktor

¹⁴John Burton (1990)

for konflikt, nemlig gennem eksistensen af muligheder, hvor igennem menneskelige behov, der ikke bliver tilfredsstillet, kan søges.

J. Burton mener altså, at tilstrækkelige materielle betingelser skal være tilstede før en konflikt opstår. Disse materielle tilstande kan komme til verden gennem videnskabelig innovation eller gennem hjælpeprogrammer osv. Disse fremskridt vil f. eks. putte folk, som levede under kategori 1, fortvivlelseskategorien, hen i kategori 3, som må ses som protestkategorien. Hvis man ser på den modsatte udvikling nemlig, den at et samfund bliver nægtet udvikling, og de der igennem må gå ned i levestandard, kan man se folk fra kategori 2, den tilfredsstillende kategori, igen blive flyttet over i kategori 3, som foranlediger konflikt. Fremtidens konflikt afhænger derfor af resurser og muligheds tilgængelighed og distribution. Det er derfor nødvendigt at se på de ovenstående som helhed for at danne sig et billede af konfliktens væsen indtil nu.

Som set i de to ovenstående afsnit har mennesket visse behov, som skal tilfredsstilles - må de være betinget af ontologiske, kulturelle, eller ideologiske årsager. Ydermere er der så også tilgangen til resurser, som muliggøre konfliktens opståen. Noget som stemmer godt overens med den stadig større eskalation af konflikt, som man ser blandt verdens fattige lande i takt med deres materielle udvikling

5.4. Legitimiteten af autoriteter¹⁵

Autoritetens manglende evne til at tilgodegive individernes behov, på grund af ideologiske eller interesse overbevisninger, fører til, at staten mister sin legitimitet. Dette betyder, at autoriteten enten må resignere eller optrappe kontrollen af befolkningen, hvis autoriteten skal bevares.

Legitimiteten er en forhåndsbetingelse for tilstedeværelsen af et kooperativt og harmonisk socialt forhold i samfundet.

Fraværet af respekt og vekselvirkning mellem autoritet og borger definerer næsten et konfliktfyldt forhold. Dog er dette et aspekt som i det store hele er blevet overset i den gængse analyse af verdens konflikter.

Den normale definition af en autoritets legitimitet kan opsummeres i to punkter: 1) når autoriteten er anset for at have fuld kontrol over dem, som autoriteten udøver autoritet over; og 2) når autoriteten er anset som den legale autoritet af andre autoriteter. Disse definitioner findes formelt beskrevet i international lov. Autoriteten behøver altså ikke at have støtte fra dem autoriteten udøver autoritet over, hvilket er grunden til, at militære diktatorer og lignende stadig i dag bliver anset som den legale autoritet af omverdenen. Der er også eksempler på, at autoriteten ikke opfylder de ovenstående krav, men hvor autoriteten alligevel påkalder sig at have autoritet.

¹⁵John Burton (1990)

Eksempler på dette kan ses i f. eks. Sri Lanka, hvor den indiske regering ikke har kontrol over de tamilske regioner. Konflikt kan derfor meningsfyldt blive defineret som en situation, hvor autoritet eller magt bliver udøvet uden billigelse fra dem, som er mål for udøvelsen. Denne definition kan anvendes på alle sociale niveauer, lige fra religiøs autoritet til kommunal - og statsautoritet. Der er altså i en hver konflikt, må den være af kommunal eller international karakter, et problem med rollers legitimitet.

Harmoni og disharmoni afhænger altså af, hvordan disse roller udspiller sig, specielt med hensyn til vekselvirkningen mellem dem, som udøver autoritet, og dem autoritet bliver udøvet over.

Hvis dem, der er under autoritet værdsætter det gensidige forhold, ser man et stabilt samfund, da begge sider opnår et ønsket mål. F. eks. Arbejdere i industrien opnår at kunne brødføde sig selv og eventuel sin familie, hvilket giver dem muligheden for at danne sig betydningsfulde sociale forhold osv., mens industrien får fremstillet det ønskede produkt til videresalg. Dette står i kontrast til et forhold, hvor der ingen vekselvirkning findes, og hvor f.eks. industrien udnytter arbejdskraften uden at give tilstrækkelig løn, og måske tilmed fyrer store mængder af arbejdskraften i håb om at øge indtjeningen af industrien. I det sidst nævnte eksempel vil industrien miste sin legitimitet over for arbejdskraften på grund af den manglende evne til at kunne tilpasse sig deres krav og behov.

Dette eksempel kan direkte overføres til konflikter på alle sociale niveauer, må det være internationalt, kommunalt, eller konflikter på et interpersonelt plan.

Legitimitetsperspektivet hjælper os med at definere det politiske klima og det politiske ramme i hvilken konflikter skal løses. Hvis vi ikke har et klart og realistisk perspektiv af de essentielle ingredienser af det politiske klima, som er nødvendige for undgåelsen af konflikt, vil det ikke være muligt at være realistisk med hensyn til virkemidler til rådighed i håndteringen af en specifik situation.

I det næste afsnit skal vi kigge nærmere på multi-etniske samfund, som igen kan være med til at klarlægge konfliktløsningens forskellige aspekter. .

5.5. Multi-etniske samfund¹⁶

Disse delte samfund er et specielt eksempel på ikke-legitimitet, som beskrevet ovenfor. I denne sammenhæng er legitimiteten så åbenlys, og dem, der støtter organiseret modstand mod autoriteten, er forenede, at voldelig konflikt er næsten uundgåeligt.

På grund af den overvejende ide om at majoritetsregeringer er demokratiske, tenderer det internationale samfund mod at være mere sympatisk overfor autoriteter, som reflekterer en

¹⁶John Burton (1990)

majoritet, selv om de undertrykker en minoritet, der prøver at forsvare sig selv mod en trussel kommende fra majoriteten. Numerisk overlegenhed syntes dog ikke at være et passende kriterium i en vurdering af den givne situation. Begge grupper har samme mål, - opretholdelsen af deres identitet. Ingen af parternes opførsel er mere rigtig eller forkert end den andens, og partitagen er ikke en måde at løse en sådan konflikt.

Ydermere vil en optrappelse af konflikten ved hjælp af direkte intervention, måske militært, kun føre til, at en af parterne vil modtage støtte udefra, gennem sympatisører af samme etniske baggrund eller ideologiske overbevisning. Et aspekt typisk set i gamle kolonilande, hvor grænsedragninger og opdelinger af landet er sket uden hensyn til landets etniske sammensætning.

Samfund, som er splittede af etniske delinger, er vigtige analytisk, fordi de belyser kernen af andre identitetskampe - konflikter som foregår i mono-etniske samfund. Medlemmer af en etnisk minoritet oplever typisk den samme form for diskrimination, som folk af mindre indkomst oplever. Betegnelsen "identitetsgrupper" hjælper derfor til at lave en politisk analyse af konflikten i stedet for at prøve på at differentiere mellem etnicitet, kulturel eller minoritet.

Opførslen er den samme, uanset den specifikke karakteristik af gruppen. I hvert tilfælde søger individet accept gennem en identitetsgruppe. En mulig måde, og måske den eneste praktiske at opretholde kulturelle værdier og fremtidig integration af disse identitetsgrupper, må de være en etnisk minoritet, er gennem lokal autonomi i en kortere tidsperiode. Separation skaber en følelse af sikkerhed gennem hvilken, der kan forekomme funktionel Kooperation om ikke integration. The Commonwealth of Australia er et eksempel, hvor separation af de forskellige stater førte til integration.

Der er dog også eksempler, hvor man har forsøgt at presse forskellige identitetsgrupper sammen, her tænkes på USA's forsøg i 1985 på at skabe stabilitet i Libanon gennem indførslen af en stærk central regering/autoritet.

Denne separation og lokale autonomi ville dog sikkert ikke være nødvendig, hvis der ikke fandtes diskrimination i alle aspekter af det sociale og økonomiske liv.

Tidligere har vi gjort forskel på de behov som er universelle så som identitet, sikkerhed, medbestemmelse og anerkendelse, og de interesser, som kan blive forhandlet hermed. Denne diskussion foreslår de politiske strukturer, som kunne være passende i multi-etniske samfund. Universelle behov som sikkerhed og identitet ville nødvendiggøre en separat instans for f.eks. kultur og stammegrupperinger. Dannelsen af disse instanser ville sikre effektiv politisk medvirken fra selv de mindste grupper og en vekselvirkning mellem disse. I sådanne tilfælde vil en separation ikke nødvendigvis betyde en geografisk separation kun politisk, da man ofte vil se, at de etniske grupper ikke ønsker en formel separation, men gennem deres politiske autonomi

værdsætter deres forhold til de andre etniske grupper. Et fænomen set på Cypren, hvor det tyrkiske mindretal ikke ønsker optagelse i Tyrkiet men i stedet ønsker at opretholde deres selvstændige identitet i deres forhold til den græske majoritet. Partipolitik vil dog stadig være en afgørende faktor i ethvert samfund, det er dog langt mere konstruktivt, hvis denne partipolitik er ført af autonome identitetsgrupper, i stedet for af grupper, hvor det typisk er et spørgsmål om liv eller død, som f.eks. i Nordirland, hvor enkelte interessegrupper bekriger hinanden i stedet for at kunne arbejde konstruktivt på tværs af selvstændige etniske grupperinger. Minoriteter, som ønsker en sådan separation, f.eks. Sri Lanka, kan forventes at blive reintegreret, da separationen giver den nødvendige sikkerhed og evne til igen at fordele sig ud i samfundet. Vedrørende spørgsmålet om etnicitet og andre identitetsgrupper som klasse, er det formodentlig et spørgsmål om uddannelse og tilstrækkelig mulighed for udvikling i et socialt forum, som sikrer separat sikkerhed, indtil der er en følelse af identitet med det bredere samfund, som er den langsigtede løsning på problemet i multi-etniske samfund.

5.6. En afsluttende overvejelse og opsamling

Det kunne retfærdiggøres, at almindelige og normale konflikter var en del af den menneskelige hverdag og var en nødvendig del af vores sociale omgang med hinanden. Der er dog ingen retfærdiggørelse af denne slags, når vi taler om deep-rooted conflict forårsaget af nægtelsen af basale menneskelige behov. Det eneste, som kan siges i forsvar af dem, som syntes at have magten til at behandle problemet, er, at der ikke for tiden er et godt alternativ til nutidens politik om indeholdelse af konflikt med militære midler osv.

Den ovenstående teori udfordrer dog denne gængse løsning talende for, at de opstående problemer mere er et resultat af den manglende evne til at kunne ændre sig i takt med befolkningens behov.

Konflikt resolution søger processen af hvilke sociale forhold, der kan blive harmoniseret ved at fokusere og løse problemets rod igennem fokusering på de institutioner, som er kilden til konfliktfyldte forhold. Kilden til at udvikle konfliktteori syntes derfor at være analysen og dens bearbejdning. Denne teori giver derfor ingen svar på forhånd og lover ingen givne løsninger på et givent problem, men formidler nærmere en proces, som kan benyttes. Denne teori tager dog det for givet, at det politiske liv i længden tager sig af problemet, og her er måske kernen af den moderne konflikts problem. Vores politiske institutioner er ikke opbygget til at arbejde med lange politiske planer, som hele tiden skal følge befolkningens behov. De er opbygget på ideologier og mest af alt interesser, som er kortsigtede og på sigt ubrugelige, hvis et socialt problem skal til livs. Denne teori søger at give konfliktløsningsteorien dette længere perspektiv, det vil dog kun blive indført i systemet og dens institutioner, hvis det kommer ind og bliver en

del af befolkningens bevidsthed; før vil der ikke forekomme et systemskifte, som kan bære en langsigtede social behandling. Enhver form for ændring må altså starte med en ændring af vores tilbøjelighed til at holde fast ved status quo ideologien, som har bevirket, at vi behandler store sociale problemer som etniske konflikter eller andre "deep-rootet" konflikter med militære interventioner i forsøget på indeholdelse, i stedet for at forsøge at forstå problemet analytisk og derefter forsøge at behandle og forudsige problemet

6. Nordirlands historiske baggrund

I det efterfølgende vil der blive gennemgået vigtige begivenheder og aspekter af den nordirske historie, som vil være med til at klarlægge de senere beskrevne udviklinger.

Et af de gennemgående aspekter af regionens konflikt har været sammenstødet mellem britisk overherredømme i Irland og national irsk selvbestemmelse. Efter dannelsen af den irske fristat i 1922 blev spørgsmålet, om de resterende 6 distrikter i nord, som var blevet gjort til en del af UK under "the Act of Union" "Article 1 with Ireland 1801"¹⁷, det omstridte spørgsmål.

Denne "Act of Union" var og forblev det juridiske grundlag for britisk overherredømme i Irland og senere Nordirland.

Lige siden har nationalisterne i Irland krævet national selvbestemmelse. Problemet har dog været at definere den irske stat. Nationalisterne så dem selv som irske og ikke andet, mens unionisterne, hovedsagligt bestående af protestanter, koncentreret i de 9 nordlige counties i Ulster provinsen, følte, at dannelsen af en hovedsagelig katolsk styret selvstændig stat ville true deres engelskhed.

En løsning af det irske spørgsmål blev udsat på grund af første verdenskrig. Krigen medførte dog stor intern politisk udvikling i Irland. Ved krigens udbrud var nationalisternes mål at sikre sig selvbestemmelse indenfor det britiske imperium. Ved krigens slutning havde den nationale bevægelse ændret karakter, og "the Home Rule Party" var blevet politisk fejet af banen af Sinn Fein, som søgte en irsk stat udenfor det britiske imperium.

I 1918 ved krigens slutning forsøgte striden endt gennem britisk fremlæggelse af en fjerde "Home Rule"¹⁸ plan, som blev accepteret af unionisterne, efter at de var lovet, at de 6 ud af de 9 Ulster counties forblev udenfor juridisk herredømme af det irske parlament.

De 6 counties, som blev udeladt, var Armagh, Antrim, Londonderry og Down, som havde protestantisk majoritet og Fermanagh og Tyrone, som havde katolsk majoritet. Gennem "The Government of Ireland Act 1920"¹⁹ blev Irland delt, og to nye juridiske personer blev skabt.

Nordirland bestående af de ovennævnte 6 provinser, og Sydirlend bestående af de resterende 26

¹⁷ Thomas Hennessey (2000).

¹⁸ Thomas Hennessey (2000).

¹⁹ Michael Cunningham (2001).

provinser. Denne akt muliggjorde skabelsen af et nordirsk parlament. Sektion 75 af denne akt, statuerede at "...the supreme authority of the parliament of the United Kingdom Shall remain unaffected and undiminished over all persons, matters and things in Ireland and every part thereof."²⁰ Dette blev af nationalisterne tolket som et territorialt krav fra britisk side. Dette var dog ikke tilfældet, da punktet var inkluderet af politiske årsager. Det territoriale krav lå fortsat i "the Act of Union 1800" og ikke gennem "the Government of Ireland Act".

"The Government of Ireland Act" skulle arbejde ultimativt hen imod et samlet Irland gennem gensidig accept. Det britiske styre var derfor ikke imod en genforening. Denne forening skulle foranlediges gennem arbejdet mellem de respektive parlamenter og et nyskabt organ "the Council of Ireland". Dette Council skulle bestå af parlamentsmedlemmer fra Nord- og Sydirlend og skulle tage beslutninger vedrørende hele - Irland. Institutionen var dog stadig under den britiske krone, hvilket var uacceptabelt for den nye nationalistiske scene i Irland, efter Sinn Fein havde fået stor politisk fremgang i 1918. Dette førte til væbnede sammenstød mellem den militante del af Sinn Fein – Irish Republican Army (IRA) og den britiske hær, som i 1921 ledte til forhandlinger mellem den britiske regering og Sinn Fein. Forhandlingerne endte med, at de 26 sydlige counties ville blive til en Dominion under den britiske krone. Denne aftale skabte intern splid i Sinn Fein og startede en blodig borgerkrig mellem 1922-1923. Splittelsen medførte også skabelsen af to nye politiske partier, protraktat Fine Gael partiet²¹ og anti-traktat Fianna Fail parti af Eamon de Valera²². Den politiske enighed på de britiske øer var derfor slut – foranlediget af skabelsen af "The Irish Free State"²³, bestående af de 26 counties defineret i The Government of Ireland Act²⁴ som en Dominion under den britiske krone, men udenfor hvad der var kendt som det forenede Britannien og Nordirland.

Denne aftale blev lov gennem "the Irish Free State Agreement Act 1922". Loven gav Irland navnet "the Irish Free State", men referencen til Irland i artikel 1 inkluderede ikke Nordirland. Dette havde store konsekvenser for aspekter omhandlende suveræniteten i Irland.

I 1925 accepterede den irske fristat formelt grænserne mellem dem selv og Stor Britannien og Nordirland. I henhold til en aftale forhandlet igennem af den irske fristat, Stor Britannien og Nordirland ville Nordirland bestå af det territorium indeholdt i "the Government of Ireland Act". Aftalen blev overført og inkorporeret i henholdsvis irsk og britisk lovgivning.

I 1932 kom de Valera's Fianna Fail parti til magten. Dette skulle varsle begyndelsen til enden på den fredelige sameksistens aftalt i 1925. I 1932 fjernede de Valera edsafleggelsen til den britiske konge, og i 1936 blev guvernørembedet nedlagt. I 1937 introducerede de Valera en ny forfatning

²⁰ Thomas Hennessey (2000). S. 3

²¹ Fine Gail var konservativ, pro-britisk og anti-republikansk

²² Fianna Fail er et nationalistisk/konservativt parti, og var under ledelse af E. de Valera.

²³ Thomas Hennessey (2000).

²⁴ Thomas Hennessey (2000).

Bunreacht nah Eireann. Det officielle navn på den irske fristat var nu Eire (Irland). Grunden til dette var ønsket om at skabe en irsk republik uden dog at bruge selve denne betegnelse. Det kan siges, at det først var på dette tidspunkt, at det sydlige Irland brændte broerne til det britiske commonwealth. Ulster unionisterne var i denne forbindelse bitre over det irske territoriale krav, som blev formelt fastlagt i den nye forfatning. I artikel 2, ved definitionen af den irske nation står der: "The nation territory consists of the whole island of Ireland, its islands and the territorial seas".²⁵ Dette var et territorielt krav, - på den måde gjorde både den irske stat og Stor Britannien krav på Nordirland. Da den irske regering i 1948 bekendtgjorde, at landet ville blive en republik og dermed løsrive sig fra den britiske krone, var det afgørende punkt vedrørende Nordirland "clause 1"²⁶, at Nordirland ville forblive under den britiske krone og kun ville kunne blive en del af Irland gennem opnåelse af enighed i det nordirske parlament.

På grund af den voksende vold fra IRA-fraktioner og følelsen af at være under belejring fra Irland, blev der skabt forskellige institutioner af den protestantiske befolkning i Nordirland, bl.a. en politistyrke Royal Ulster Constabulary (RUC), som hovedsagelig bestod af protestanter og var en eksklusivt protestantisk eliteenhed brugt til at udøve bemyndigelse givet ved nød-love, som muliggjorde fængsling uden rettergang. Et-parti styreformen, som blev sikret gennem "first past the post"²⁷ sikrede Ulster Unionist Party (UUP) politisk dominans over den katolske befolkning. Unionisterne betragtede Nordirland som den protestantiske del af Irland, mens den sydlige del var den katolske del af landet. Problemet var dog, at en tredjedel af dem, som boede i nord, ikke var protestanter eller unionister, hvilket ledte til diskrimination og partiskhed under stormont systemet²⁸, som stod for politisk og juridisk partiskhed i protestanternes favør. På den anden side kunne syden heller ikke forstå, at protestantismen var et udeleligt aspekt af nordens unionister og betragtede Nordirland, som en kunstig stat skabt af briterne.

Spænding mellem de to befolkningsgrupper, protestanterne/unionisterne og katolikkerne/nationalisterne eskalerede og toppede i 1972, hvilket ledte til, at den britiske regering indførte "direct rule"²⁹. I december 1973 så man det første større forsøg på en fredsftale. Ved Sunningdale konferencen³⁰ i England blev et organ til varetagelse af nordirsk og irske forhold skabt. Aftalen var kontroldelende og skulle harmonisere forhold mellem de to lande og have enkelte konsultative roller. Afgørelser kunne kun nås gennem enstemmighed ved afstemninger afholdt af de 30 medlemmer fra den nordirske forsamling og et tilsvarende antal fra den irske. Denne forsamling var dog kortlivet, og aftalen ophørte med at fungere i maj 1974. Grunden til

²⁵Thomas Hennessey (2000) s. 4

²⁶ Thomas Hennessey (2000)

Klausulen er indeholdt i "the Ireland Act 1949" under 1.B.

²⁷Thomas Hennessey (2000)

²⁸ Det nordirske parlament I 1934

²⁹ Den politiske styring overflyttedes til den engelske regering

³⁰ Michael Cunningham (2001)

aftalens kollaps var, at mange protestanter ikke ville dele magten med katolikkerne. Unionisterne troede, at nationalisterne ville ødelægge unionisternes konstitutionelle grundlag indefra og derved opnå en forenet irsk stat.

Historien op til 1976, som vil være udgangspunktet for den politiske gennemgang af konflikten, har altså utroligt mange facetter. Alle forhold er ikke taget med, da det her er meningen at give et kort overblik af perioden 1800-1976, til hjælp for den fulde forståelse af den overordnede problemstilling.

7. Politisk afsnit

Dette afsnit vil blive opdelt i følgende dele. Del 1: Tiden mellem 1990-97 med fokus på interne politiske aspekter i nordirsk og britisk politik vedrørende regionen, herunder Major administrationen 1990-92 og den konservative regering 1992-97. Del 2: tiden mellem december 1997 og marts 1998 med yderligere fokus på britisk politik under Labour regeringen 1997-. Del 3 vedrører tiden lige op til og omkring aftalens indgåelse.

Tiden mellem 1976-84 skulle se skabelsen af en ny ”anglo-irish” aftale³¹, som blev underskrevet den 15. november 1985. Denne aftale etablerede en inter-governmental konference, som blev styret af både ”Secretary of State” for Nordirland og en designeret irsk minister, når de mødtes på ministerielt niveau. Der var også mulighed for at afholde møder på officielt niveau og for andre ministre og rådgivere at deltage, hvis emnet faldt ind under deres ansvarsområde. Denne aftale må i denne sammenhæng siges at være det mest nævneværdige, jeg vil derfor nedenstående påbegynde gennemgangen af første del som anvist ovenfor.

7.1. 1990-97

Peter Brooke (Secretary of State) statuerede i 1990, at han havde svært ved at se, hvordan IRA skulle blive slået militært. Dette var en radikal ændring i tone fra Margerate Thatchers tid, hvor hungerstrejken i 1981 blev beskrevet som IRAs ”sidste kort”³². Denne udtalelse blev bl.a. af D. Morrison³³ fra Sin Fein set som et svaghedstegn fra britisk side og blev tolket, som om republikanernes væbnede kamp var ved at have sin effekt på det britiske territoriale krav på Nordirland. Den britiske regerings synspunkt var dog radikalt anderledes, hvilket Brooke også påpegede i en tale i november i 1990. Han sagde, at briterne var i Nordirland som et resultat af befolkningens ønske om at forblive en del af den britiske stat. Han sagde yderligere, at ”the anglo-irish agreement” fastslog, at Nordirlands status ikke kunne ændres uden samtykke fra Nordirlands befolkning. Han hævdede endvidere, at den britiske regering ikke stod i vejen for

³¹Thomas Hennessey (2000)

³² Thomas Hennessey (2000)

³³ Daværende Sinn Fein “national Director of Publicity”

nationalisternes forsøg på at overtale befolkningen til en ændring af Nordirlands status. Det vigtige i Brookes tale var pointen om, at briterne ikke havde nogen strategiske eller økonomiske interesser i Irland, men at det drejede sig om en million britiske borgere, som ikke regnede sig for irske.³⁴

For at få republikanerne i tale efter Brookes fremlæggelse blev der etableret en hemmelig ”kanal” til den republikanske bevægelse. Dette startede allerede under M. Thatcher og fortsatte under J. Major, som tiltrådte i 1990. I 1992 blev kommunikationen intensiveret frem og tilbage omhandlende, hvad Sinn Fein kaldte ”det irske fredsinitiativ”. Den republikanske bevægelse så dette som en kontakt mellem deres politiske repræsentanter – Sinn Fein og den britiske regering, mens briterne anså sig selv som værende i kontakt med Provisional Irish Republican Army (PIRA) – Sinn Fein og PIRA var en entitet. Der var derfor flere opfattelser af, hvad denne kontakt var og indeholdte. Der blev udvekslet materiale om forskellige mere eller mindre hemmelige rapporter fra f.eks. den britiske regering. Som tiden gik blev den republikanske bevægelse mere og mere opmærksom på den Europæiske Unions ønske om at se Irlands genforening. Det førte til stridigheder mellem den republikanske bevægelse og den britiske regering, da den britiske regering nægtede at være en fortaler for irske genforening. Kontakten blev officielt stoppet i november 1993, men var reelt ophørt allerede i sommeren det samme år. Forhandlinger mellem Social Democratic and Labour Party (SDLP) og Sinn Fein fortsatte dog, da J. Hume³⁵ mente, at en aftale mellem de irske og britiske regeringer kunne stoppe volden i Nordirland. J. Major³⁶ blev informeret om dette initiativ i december 1991, og efter en del forhandlinger blev det republikanske forslag godtaget af J. Hume, dette forslag blev kendt som ”Hume-Adams”³⁷ dokumentet³⁸. Det havde dog ikke en chance for at blive accepteret af briterne, da det krævede tilbagetrækning af britiske styrker fra Nordirland, og da briterne var fortalere for et genforenet Irland. J. Major udtalte i den forbindelse, at man glemte, at konflikten havde to sider. Til sidst måtte man indse, at selvom man fik overtalt den loyalistiske befolkning, krævede det lang tid at læge sårene fra de mange års strid. Dette tog ”Hume-Adams” ikke højde for. Sideløbende med ”Hume-Adams” fremlagde J. Major og A. Reynolds³⁹, hvad blev kendt som ”the Downing Street Declaration”⁴⁰ i december 1993. Den statuerede, at der ikke var territoriale britiske interesser i Nordirland, og at genforening af Irland kunne ske på baggrund af samtykke fra alle dele af den irske ø. I juli 1994 afviste Sinn Fein officielt dokumentet, da de mente, at det

³⁴ Thomas Hennessey (2000)

³⁵ SDLP leder

³⁶ leder af den engelske konservative regering

³⁷ Daværende MP for Sinn Fein

³⁸ Thomas Hennessey (2000)

³⁹ Daværende Fianna Fail leder og Taoiseach i Dublin

⁴⁰ Michael Cunningham (2001)

var et skridt i den rigtige retning, og Sinn Fein så nu frem til de næste skridt. I august 1993 offentliggjorde PIRA en våbenhvile. Dette var foranlediget af, at dette syntes at være det bedst tænkelige tidspunkt for at skabe en ”pan-nationalistisk alliance” mellem Belfast, Dublin og Washington, herunder den irsk-amerikanske lobby. En alliance, som man mente, ville være for stærk for den britiske regering at klare. Det skulle dog vise sig ikke at være nok til at Sinn Fein kunne skaffe sig en plads under forhandlingerne med den britiske regering og unionistpartierne. Briterne mente ikke, at PIRAs udtalelse om en våbenhvile kunne tolkes som en vedvarende fred, hvorfor Sinn Fein ikke kunne deltage i alliancen, da kun partier, som frasagde sig vold, kunne inkluderes i en demokratisk fredsproces.

Den 4. februar 1996 detonerede PIRA en bombe i London, som dræbte 2 og sårede 100. Dette var enden på PIRAs våbenhvile, og det var ifølge PIRA briternes skyld, da de mente, at republikanerne havde gjort alt for at tilfredsstille den britiske regering, mens britiske interesser og partipolitik var vurderet vigtigere end det irske folk. Republikaner mente, at så længe J. Major sad ved magten i England, kunne fredsforhandlingerne ikke forsætte.

Dette kom der en ændring på, da Labour vandt valget i maj 1997. T. Blair startede med at statuere, at Nordirland var af høj prioritet for den britiske regering, hvilket førte til endnu en PIRA våbenhvile i juli 1997. Dette førte endvidere til en genoptagelse af fredsprocessen med Sinn Fein deltagende i processen. Forhandlingerne gik dog i stå, da bl.a. UUP mente, at Sinn Fein spillede en for stor rolle i forhandlingerne, og at unionisternes stemme ikke blev hørt.

7.2. 1997-98

Den 12. januar 1998 fremlagde T. Blair et dokument, som skulle starte forhandlingerne igen med titlen ”Propositions on Heads of Agreement”⁴¹. Der skulle dannes en nordirsk forsamling, valgt på baggrund af proportionel repræsentation med visse legislative prerogativer over mindst 6 nordirske områder. Der skulle også dannes en nord/syd forsamling, som skulle arbejde for samarbejde mellem de to regioner. Som svar på dette fremlagde den irske regering et forslag, som blev sendt til den engelske regering og UUP. Dette forslag søgte at etablere en nationalistisk balance til T. Blairs dokument. De ønskede en ”New british Constitutional Act” til erstatning for den gamle Government og Ireland Act 1920. Denne aftale skulle operere under/gennem et britisk-irisk inter-governmentalt råd, som skulle mødes 2 gange om året på ”Head of Government level” ud fra en EU mødemodel.

Et samlet forslag blev fremlagt og udarbejdet af T. Blair, B. Ahern⁴² og D. Trimble⁴³ den 10.-11. januar 1998. Selvom aftalen manglede detaljer, var den særdeles vigtigt. For første gang blev det

⁴¹Thomas Hennessey (2000)

⁴² Daværende Taoiseach i Irland

⁴³ UUP

aftalt, at der ville være en nordirsk forsamling, og at der ville være et nord-syd råd, som ville have en konsultativ rolle. Der var dog ikke nogen tale om rettigheder eller ”normaliseringen af Nordirland”⁴⁴ med adresse til spørgsmålet om tilbagetrækningen af britiske styrker. Dette dokument muliggjorde imidlertid en start på mere detaljerede forhandlinger. ”Strand one”⁴⁵ i denne proces søgte at skabe en intern regering for Nordirland. Der var dog nogen fundamentale uenigheder især mellem SDLP og UUP. Denne uenighed skulle dreje sig om selve den nordirske myndighed. SDLP insisterede på, at der skulle være et inklusivt nordirsk kabinet bestående af nationalister og unionister. UUP mente dog, at der skulle være en serie af komitéer indenfor den nordirske forsamling. Disse komitéer skulle bestå af medlemmer valgt på baggrund af partiernes proportionelle styrke. UUPs proportionalitetsmodel medførte en lav form for ”power sharing”, mens SDLPs myndigheds eller kabinetmodel institutionaliserede protestant-katolsk ligestilling på det højeste niveau i Nordirlands regering. Disse uenigheder bl.a. skulle dog ikke forhindre, at der var visse områder, hvor UUP og SDLP kunne nå til enighed. F. eks. at forsamlingen skulle have en legislativ rolle, og at repræsentativer for nord-syd organet skulle opfylde forsamlingens ønsker osv.

”Strand two and three”⁴⁶: ”Strand two” henvendte sig til forholdet mellem Nordirland og den irske republik. Den søgte at få oprettet institutioner mellem de to parter på øen. ”Strand three” henvendte sig til forholdet mellem Irland, England og Nordirland. For UUP var det vigtigt at forhindre, at nord-syd rådet blev andet end konsultativt, for at forsikre at det var den nordirske forsamling som havde kontrollen over nordirske repræsentanter i nord-syd rådet, og at nord-syd rådet havde den samme vægt, som det britisk-irske råd havde, samt for at sikre at det var forsamlingen, som afgjorde hvilke områder af nord-syd Kooperationen, som skulle indgås med det irske parlament.

Det, som er vigtigt at påpege i denne sammenhæng, er, at UUP ikke var imod overnationalt samarbejde, som man så ved fiskeriaftalerne etableret lang tid i forvejen, så længe det var den nordirske forsamling, som afgjorde, at det var i Nordirlands bedste interesse. Dette var essensen i striden mellem unionister og nationalister. UUP ville ikke frygte at overgive magt ved at tillade et nord-syd råd nogen udøvende magt, da dette i deres øjne, kunne føre til et forenet Irland, mens nationalisterne, herunder SDLP, mente, at et konsultativt nord-syd råd ikke ville have mening for den nationalistiske minoritet, og krævede derfor et råd med visse udøvende myndigheder. Så skulle forhandlingerne om konstitutionelle forhold gå bedre. Det afgørende ved disse forhandlinger var spørgsmålet om artikel 2 og 3 i den irske forfatning⁴⁷, som krævede et

⁴⁴ Thomas Hennessey (2000)

⁴⁵ Thomas Hennessey (2000)

⁴⁶ Thomas Hennessey (2000)

⁴⁷ Thomas Hennessey (2000)

Nordirland, der var irsk og ikke britisk. Det var fuldt og helt et irsk spørgsmål, og spørgsmålet var hvad Irland kunne opnå ved at give konstitutionelt afkald på Nordirland. Det, man kunne opnå, var fred i Nordirland, noget som aldrig havde været tættere på. Dette skulle vise sig at være nok og i maj 1998 var ændringerne gjort.

7.3. 1998-

Den 25. marts 1998 blev det fastslået, at tidsfristen for forhandlingerne var den 9. april 1998. På dette tidspunkt skulle enighed være blevet nået og forhandlingerne sluttes. Der var ikke stor uenighed omkring ”strand one” hvilken man nåede enighed om, gennem aftalen om dannelsen af et ”power sharing” kabinet, parallelt samtykke og andre sikkerhedsforanstaltninger. Striden lå derimod i ”strand two”. De første forslag til ”strand two”s opbyggelse ville se unionisterne efterladt med reelt ingen magt via den nordirske forsamling. Det første udkast foreslog dannelsen af et nord-syd råd og definerede, på hvilke områder dette råd kunne afgøre almindelig nord-syd politik. Endvidere defineredes der også specifikke områder, hvor man ville arbejde for implementeringen og til sidst en serie af implementeringsorganer. Afgørende var, at Irland havde opgivet kravet om, at nord-syd rådet skulle have udøvende myndighed. Dette betød, at det var Dublin og London, som afgjorde nord-syd rådets beføjelser, hvilket var totalt uacceptabelt for unionist partierne. Under behandlingen af krisen mødtes T. Blair med D. Trimble og nævnte, at han var villig til at genforhandle aftalen. Ved dette møde fastslog T. Blair, at der var to afgørende betingelser for aftalens indgåelse. Den første var, at Nordirland skulle forblive under UK, så længe befolkningen ønskede det. Der skulle til gengæld for dette være en tilkendegivelse af forståelse for både protestanters og katolikkers tilstedeværelse i Nordirland. Ved at foreslå dette som basis for en aftale og derved nægte nationalisternes krav omkring ”strand two”, så det ud som om, at briterne anså det for umuligt at opnå en aftale uden at imødekomme unionisternes krav på området. UUP havde dog en alternativ plan, som skulle vise sig afgørende. Forslaget gik på, at der kunne være en legislativ bemyndigelsesklausul i en ny 1998 ”Northern Ireland Constitution Act”⁴⁸, som ville kunne etablere et nord-syd råd, ud over en britisk-irisk aftale. Dette nord-syd råd kunne have som opgave at lave studier i, hvordan det var passende at arbejde hen imod samarbejde. Rådet kunne arve de operationsområder, som ”Anglo-Irish Intergovernmental Conference” klarede. Dette ville betyde, at tilstandsreporterne ville komme igennem rådet, et råd som kunne være et passende forum for diskussion for Nordirland og dets naboer med hensyn til at opnå EU støtte for kriseramte områder, mens EUs freds - og forsoningsstøtte kunne være et passende område til indledningen af et bilateralt samarbejde.

⁴⁸ Thomas Hennessey (2000)

Ydermere kunne samarbejde på tværs af grænsen, omhandlende landbrug, blive diskuteret i EU kontekst.

Dette kompromis skulle vise sig at blive godtaget af alle parter relativt hurtigt. Nationalisterne var garanteret, at nord-syd rådet ikke bare var et "tomt hus" og, at der ville være mindst 6 områder af samarbejde, mens unionisterne blev forsikret om, at alle implementerings organer ville blive godkendt og etableret af forsamlingen. Autoritet ville derfor flyde fra den nordirske forsamling og ikke det nordirske råd. Efter at aftalen var opnået, spurgtes T. Blair, hvorfor irerne havde skiftet mening omkring den udøvende myndighedsbeføjelse af nord-syd rådet, som nu muliggjorde alternativets virkeliggørelse. Svaret var, at den britiske regering var parate til at lægge den fulde skyld for forhandlingernes kollaps over på den irske regering. Dette foranledigede, at UUPs alternativ blev accepteret af Irland. For nationalisterne var det en mulighed for at få medbestemmelse i nordirsk politik, for unionisterne var det en mulighed for at få selvbestemmelse for første gang i 25 år. Et spørgsmål, som dog stadig forvoldte problemer, var spørgsmålet om afvæbningen af PIRA og andre paramilitære grupper. Denne afvæbning skulle i første omgang ske gennem introduktionen af våbeninspektører, som skulle sikre, at våbnene ikke blev brugt, og at der ikke blev rekvireret flere våben⁴⁹. Det vigtige i denne sammenhæng er, at man ved at få Sinn Fein til at tilskrive sig ikke-voldelige midler til opnåelse af politiske mål fik de paramilitære grupper med ved forhandlingsbordet, selvom PIRA aldrig afskar sig fra at opnå politiske mål via brugen af vold.

8. Belfast aftalen (the Good Friday Agreement)

I dette afsnit vil der forekomme en præsentation af den opnåede aftale fra den 10. april 1998 med enkelte overordnede kommentarer tilknyttet.

8.1. Strand one⁵⁰

Denne del af aftalen skulle sørge for opbyggelsen af demokratiske institutioner i Nordirland. For unionister betød dette enden på det direkte styre. Prisen for dette var dog institutionaliseringen af nationalisternes ide om ligestilling i den nordirske forsamling. Den nordirske regering ville være bi-kommunal. Aftalen banede vejen for en demokratisk valgt forsamling, som ville have udøvende og legislativ autoritet inden for de 6 nordlige distrikter. De 108 medlemmer ville blive valgt ud fra proportional repræsentation fra eksisterende Westminster valgkredse. Aftalen kombinerede derfor UUP's ide om proportionalitet med SDLP's ide om magt deling og en minoritets veto. Der ville blive opstillet sikkerhedsforanstaltninger for at sikre, at alle dele af

⁴⁹Michael Cunningham (2001)

⁵⁰Thomas Hennessey (2000)

samfundet ville have muligheden for at deltage og arbejde sammen under de nye institutioner og, at alle sektioner af samfundet var beskyttet gennem f. eks. udvalgspladser, ministre og udvalgsmedlemmer tildelt i proportion til partistøtte. Vedtagelse af European Convention on Human Rights (ECHR). Aftaler om vedtagelse af nøgleafgørelser skulle ske på tværs af samfundet osv. Alt dette skulle forsikre nationalisterne om, at der aldrig mere ville blive en tilbagevenden til majoritetsstyre, og at det nationalistiske samfund ikke skulle opleve den diskrimination, som de havde oplevet under det gamle Stormontsystem. Nationalistisk samtykke ville være nødvendigt på alle stadier i forsamlingen. Dette betød dog også, at unionisterne også ville have en vetoet.

8.2. Strand two⁵¹

I denne del af aftalen etableres et mellemstatslig forbundssamarbejde mellem Nordirland og Den Irske Republik. Det ministerielle nord-syd råd ville ikke besidde nogen udøvende magt i sig selv. Det ville have en rådgivende rolle og være et forum, hvor ministre fra Nordirland og republikken kunne mødes, og hvor unionister og nationalister ville have vetoet over afgørelser.

Unionisterne havde sikret sig, at udspringet til autoritet i et nord-syd forhold ville stamme fra den nordirske forsamling. Så selvom nord-syd rådet til at begynde med var skabt af lovgivning fra Westminster og Dublin, ville den nordirske forsamling bestemme i hvilke områder, implementering ville forekomme. Selve aftalen angav, at det nord-syd ministerielle råd skulle bringe dem med udøvende pligter i Nordirland og den irske regering sammen for på den måde at udvikle konsultation, Kooperation indenfor øen Irland, herunder gennem implementering på hele øen af anliggender af gensidig interesse f. eks. at arbejde hen imod at adoptere fælles politik på områder, hvor der på tværs af grænsen er en fordel. At lave aftaler vedrørende politiske tiltag, udøvelsen af disse på tværs af grænsen og implementeringen af disse via passende organer.

8.3. Strand three⁵²

I denne del af aftalen ville et øst-vest forbunds samarbejde blive skabt, symmetrisk til nord-syd samarbejdet. Et rådgivende britisk-irisk råd ville blive skabt, inkluderende to selvstændige stater, alle skabte nationale og regionale eksistenser (organer) indenfor Storbritannien, uanset deres autonomi, og afhængighed af den britiske krone indenfor de britiske øer. Dette var en unique kombination af politiske organer/entiteter, som kunne samarbejde i en hvilken som helst bilateral eller multilateral kombination, som deres autoritet tillod. Der kunne f. eks. skabes et øst-vest implementeringsorgan mellem den irske regering, det skotske parlament og den walisiske forsamling i en hvilken som helst gensidigt interesse. Aftalen godtgjorde, at det britiske-iriske råd

⁵¹ Thomas Hennessey (2000)

⁵² Thomas Hennessey (2000)

skulle etableres gennem en ny britisk-irsk aftale ”to promote the harmonious and mutually beneficial development of the totality of the relationships among the peoples of these islands”⁵³. Det britisk-irske råd skulle udveksle information, diskutere, konsolidere og bestræbe sig på at opnå enighed og samarbejde omkring sager af gensidig interesse indenfor kompetencen af de relevante administrationer.

8.4. Intergovernmental Conference⁵⁴

Også inddraget i ”strand three” var skabelsen i en ny britisk-irisk aftale om dannelsen af en mellemstatslig konference byggende på strukturen aftalt ved Anglo-Irish Agreement 1985 (AIA 1985), da hverken briterne eller irerne var parate til at afslutte den rådgivende proces, som havde håndteret de britisk-irske forhold med succes siden 1985.

Konferencens mål var at skabe et forum, hvor den britiske og irske regering kunne komme sammen og arbejde for bilateral Kooperation på alle niveauer omkring alle emner af gensidig interesse indenfor kompetencen af begge regeringer. På konferencen skulle der specielt kigges på områder drejende sig om rettigheder, retfærdighed, fængsler og politivirksomhed i Nordirland.

8.5. Rettigheder og sikkerhedsværn⁵⁵

Målet med den anden halvdel af aftalen var at institutionalisere en struktur, hvor nationalisterne kunne forsikres om, at deres identitet var anerkendt i Nordirland. Dette skulle gøres gennem forskellige vedtagelser omkring rettigheder, lige muligheder osv. De enkelte offentlige organer i Nordirland blev pålagt at fremvise planer om, hvordan de ville implementere den nye lovgivning omhandlende lige rettigheder. Angående lovgivningen i Storbritannien, ville den britiske regering fuldføre inkorporeringen af ECHR i den nordirske lovgivning med direkte adgang til domstole ved dens overtrædelse. Den britiske regering tog også tiltag til en bred politik, som skulle skabe økonomisk vækst og stabilitet i Nordirland samt social indbefatning. En yderligere del af aftalen skulle anerkende en vis eftertænksomhed med hensyn til brugen af symboler og emblemer på offentlige steder og at brugen skulle indskræpes til at skabe gensidig respekt ikke fremmedgørelse.

8.6. Afvæbning; sikkerhed; politivirksomhed og retfærdighed; fængslede⁵⁶

Det måske vigtigste punkt i aftalen var spørgsmålet om afvæbningen af de paramilitære grupper i Nordirland. Det blev gjort klart fra starten, at en aftale som helhed ikke kunne opnås, hvis der

⁵³ Thomas Hennessey (2000) s. 179

⁵⁴ Thomas Hennessey (2000)

⁵⁵ Thomas Hennessey (2000)

⁵⁶ Thomas Hennessey (2000)

ikke forekom en eller anden form for afvæbning. Aftalen fastslog, at en uafhængig international kommission for afvæbning ville blive etableret og brugt til opnåelse af en fuld afvæbning af alle paramilitære våben inden for 2 år efter aftalens indgåelse og implementering i nord og syd. Den britiske regering fremlagde hermed samtidigt en plan for nedrustning i området, som skulle svare til truslens størrelse. Et initiativ taget på baggrund af en mistanke om, at specielt de nationalistiske paramilitære grupper ville være tilbageholdende i afvæbningsprocessen.

I spørgsmålet om politivirksomhed blev det anerkendt, at historiske stridigheder havde anstrengt forholdet mellem den nationalistiske/katolske befolkning og RUC, og at man nu havde en mulighed for at skabe en ny styrke, som ville appellere til begge befolkningsgrupper. En uafhængig kommission ville derfor blive skabt for at komme med forslag til den fremtidige politi-virksomhed i Nordirland. Aftalen godtgjorde også, at domstolene skulle blive et upartisk og fair organ i samfundet og nyde tiltro blandt alle samfundets grupperinger osv.

Sidst men ikke mindst var der spørgsmålet om ”terroristfanger”. Regeringerne kompenserede her Sinn Fein for deres forfatningsmæssige skuffelser gennem deres planer for accelerering af fangernes løsladelse. Dette skulle foregå ved, at begge regeringer gennemgik de enkelte sager og derefter foreslog en dato for frigivelse. De fanger, som ikke var frigivet 2 år efter påbegyndelsen af sagernes revurdering, skulle da frifindes.

Det ovenstående anses for at være aftalens hovedpunkter og vil danne basis for min videre behandling af aftalen i forhold til problemstillingen.

9. Kobling af aftalen og teorien

Afsnittet vil gennemgå de forskellige dele af aftalen i forhold til den valgte teori med supplerende kommentarer fra anden relevant litteratur.

9.1. Strand one

Strand one (gennemgået ovenfor) omhandler som sagt opbyggelsen af demokratiske institutioner i Nordirland.

En af de tilsyneladende grunde til, at dette punkt blev en del af “the Good Friday Agreement”, var den manglende tiltro fra både unionister og nationalister til den eksterne styring af Nordirland, som briterne havde indført gennem ”direct rule”. Denne del af aftalen skulle sikre nordirerne relativ selvbestemmelse indenfor regionens grænser via en nordirsk forsamling.

Denne forsamling skulle altså være et led i forebyggelsen og behandlingen af, hvad J. Burton beskriver i ”legitimiteten af autoriteter”- nemlig fremmedgørelsen af befolkningen. Der har i denne sammenhæng været en klar fremmedgørelse af den nationalistiske befolkning gennem briternes nægtelse af nationalistiske ønsker om uafhængighed fra britisk styrer. Unionisterne så

heller ikke briterne direkte styre som ønskværdigt, da de anså sig selv som en del af Storbritannien på linie med Skotland og Wales, som havde deres eget fungerende parlament og forsamling. Der har altså fra begge befolkningsgrupper været en brist i forhold til autoriteten, som i denne sammenhæng er England. J. Burton mener, at legitimiteten er en forhåndsbetingelse for kooperative sociale forhold i samfundet, og at den manglende respekt og vekselvirkning mellem autoritet og borger næsten definerer et konfliktfyldt forhold. Løsningen på dette problem, som er blevet søgt i aftalen, er altså dannelsen af demokratiske institutioner internt i Nordirland. Dette skulle sikre nationalisternes ønske om medbestemmelse og derved genoprette deres tiltro til autoriteten. Det skulle samtidigt tilgodesæ unionisternes ønske om selvstændig autoritet indenfor Storbritannien, igen sørgende for oprettelse af stabilitet gennem autoritær legitimitet. J. Burton nævner yderligere i afsnittet ”multi-etniske samfund”, at den numeriske overlegenhed ikke skaber et stabilt samfund, demokratisk men ikke stabilt. Det nordiske samfund har under det lange unionistiske styre, inden ”direct rule” blev indført, lidt under numerisk overlegenhed, som ikke tilgodeså de nationalistiske eller katolske ønsker. Dannelsen af de i aftalen nævnte institutioner skal altså sikre den katolske befolkning medbestemmelse, selv om de er en minoritet. Et element, som der lægges stor vægt på i J. Burtons teori, er spørgsmålet om eventuel separation, i håbet om at opnå selvstændig identitet indenfor ens egne sociale grupperinger og med tiden skabe et fælles samfund, hvor den individuelle gruppering ikke føler sig truet af f.eks. den unionistiske befolkning - noget man har set lykkedes i f.eks. Australien. I spørgsmålet om Nordirland er valget faldet på et ”tvunget” samarbejde i form af en intern nordisk forsamling.

Et andet interessant punkt, som syntes relevant i spørgsmålet om dannelsen af denne forsamling, er de traditionelle nationalistiske og unionistiske tolkninger af konflikten. Som sagt mente nationalisterne, at det irske folk udgjorde et land, nemlig Irland. Ved indgåelsen af denne aftale og derved skabelsen af en nordisk forsamling, accepteres den unionistiske holdning om, at der findes to separate befolkningsgrupper i Irland, nemlig den britiske og den irske befolkning. Samtidigt gøres der op med ideen om, at det er briterne, som holder Irland splittet, da det nu er op til den nordiske befolkning selv, om de vil forblive en del af Storbritannien.

.2. Strand two

Strand two omhandler etableringen af et mellemstatsligt forbundssamarbejde mellem Nordirland og den irske republik.

På samme måde handler denne del af aftalen om legitimiteten af autoriteten. Unionisterne frygtede, at det mellemstatslige samarbejde mellem Nord- og Sydirland ville føre til opløsningen af Nordirland, idet det ville blive indlemmet i et samlet Irland. Irland sammen med nationalisterne

så på den anden side en mulighed for at bygge bro mellem den delte befolkning. Det vigtige i denne sammenhæng er igen karakteren af den autoritet og de beføjelser, som man tildeler rådet. For at nord-syd rådet skal kunne fungere uden at være uden real autoritet, skal den nyde støtten af begge befolkningsgrupper, opnået ved at give rådet en rådførende rolle, for at tilgodesee unionisternes ønsker, med enkelte tildelte ansvarsområder som skulle tilgodesee nationalisternes krav. Derved opnåede man at skabe et mellemstatsligt samarbejde, som tilgodeså begge befolkningsgruppers krav om autoritet og beføjelse. Spørgsmålet er, om disse tiltag er tilfredsstillende i det lange løb. Set ud fra et nationalistisk synspunkt har de opnået at få et samarbejde mellem Irland og Nordirland i stand, men det svarer dog ikke overens med de krav om genforeningen af hele Irland, som var deres primære mål ved forhandlingernes begyndelse. Spørgsmålet er, om nationalisterne blot anser dette som endnu en midlertidig intervention i håbet om at lægge en dæmper på konflikten, eller om de anser dette kompromis, som en vedvarende løsning af deres problem. J. Burton mener, at hvis der kun skabes en midlertidig løsning, er resultatet blot yderligere strid på et senere tidspunkt. I hans afsnit om "deep-rooted conflict" kræver han, at man medtager et "menneskeligt aspekt" og tilgodeser, hvad han kalder, de menneskelige behov i en løsning af en konflikt. Det er dog svært at afgøre, hvornår disse behov er blevet tilgodeset, og hvornår de ikke er.

Kan denne del af aftalen, vedrørende det mellemstatslige samarbejde, virkelig tilgodesee nationalisternes ønske om genforeningen med Irland, eller er det blot en midlertidig løsning indenfor de institutioner, som allerede eksisterer? Svaret syntes ikke åbenlyst og findes måske først, når det etablerede nord-syd råd har haft mulighed for at fungere som egentlig institution. Den samme argumentation kan benyttes ved at kigge på det fra et unionistisk synspunkt. Vil denne overdragelse af beføjelse være starten på en glidebane, som vil ende i genforeningen af Irland uden omtanke for unionister eller protestanter? Tilgodeser skabelsen af dette råd unionisternes ønske om at forblive under Storbritannien? Det er igen usikkert, hvordan disse spørgsmål skal tolkes ud fra J. Burton, da det stadig er for tidligt at drage nogle klare konklusioner vedrørende nord-syd rådets evne til at forebygge konflikten i fremtiden eller blot midlertidigt dæmme op for den.

Der er dog ingen tvivl om, at dette punkt i aftalen stemmer godt over ens med traditionelle nationalistiske ønsker. Ved skabelsen af dette råd opnår nationalisterne at komme et skridt nærmere på et samlet Irland, dog med det forbehold, at den endelige beføjelse ligger delt mellem dem og unionisterne i den nord irske forsamling.

Det, som syntes at være essensen i dette punkt af aftalen, er ønsket om at tilgodesee nationalisterne i håbet om, at de på andre punkter vil være eftergivende. Denne tolkning stemmer dog ikke godt overens med J. Burtons redegørelse for konfliktløsning, da en sådan

fremgangsmåde ikke henvender sig specifikt til problemområdet, men i stedet søger det løst gennem en afvejning af prioriteter hos de handlende parter.

9.3. Strand three

Strand three omhandler etableringen af et øst-vest forbundssamarbejde.

Denne del af aftalen skulle sikre, at alle delene af de britiske øer inklusiv Irland havde muligheden for at oprette et konsultativt råd, som ville kunne søge samarbejde med alle dele af Storbritannien. Dette ville i teorien betyde, at implicerede nu havde et nyt forum udenfor parlamentarisk regi, hvor de kunne forholde sig til Kooperationen om fælles interesser. Dette ville også betyde at Nordirland ville have mulighed for at hente politisk og økonomisk støtte fra andre end blot England og Irland. Dette kunne man forestille sig f.eks. foregå gennem et bredt samarbejde mellem de forskellige arbejderbevægelser fordelt rundt omkring i Storbritannien - noget som kunne være med til at skabe yderligere økonomisk stabilitet i regionen. Den ovennævnte mulige fordel ved et bredt nord-syd-øst samarbejde stemmer dog ikke godt overens med tidlige marxistiske teorier omkring Nordirland. Ud fra disse kunne løsningen findes internt på den irske ø, og ikke gennem et transnationalt samarbejde med såvel England som de regioner, der hørte under dets forfatningsmæssige styre. Noget som er vigtigt i denne sammenhæng og noget som gælder for de to andre ovenstående punkter, er at man forsøger sig med nye demokratiske strukturer i form af hidtil ukendte institutioner i forsøget på at løse konflikten. Selve opbyggelsen af disse strukturer var selvfølgelig ikke ukendt, da man lod sig inspirere af f.eks. de forskellige EU institutioner, som allerede var i arbejde. Det nye var benyttelsen af disse institutioner. Det var første gang, at man havde forsøgt at danne bro mellem de tre regioner. Det var for så vidt første gang, man havde forsøgt at oprette et nord-syd råd. Denne innovation på området af institutionsopbygning mellem de stridende parter syntes at stemme godt overens med hvad J. Burton mener om "deep-rooted conflict". Når kravet om tilpasning af opførelse fra individets side bliver uacceptabelt, opstår disse former for konflikt. En konflikt bestående mellem autoriteten og individet, og en konflikt som kun, ifølge J. Burton kan løses ved en ændring i vores normer, institutioner og handlemåder.

Som nævnt kan man ikke løse sådanne konflikter via de allerede eksisterende institutioner, som f.eks. domstole osv. Disse ændringer nødvendiggør helt nye strukturer i samfundet som reaktion på den opståede konflikt. De nye tiltag til dannelsen af et nord-syd-øst samarbejde kunne beskrives som sådanne tiltag. Et åbenlyst problem i denne sammenhæng er deres tilsyneladende svage udformning. Hver af de ovenstående institutioner finder bemyndigelse gennem meget fortolkningsprægede overensstemmelser. Der ligger altså ikke klare beføjelser hos den enkelte institution, eller også er beføjelsen betinget af samarbejdet i en tredje institution.

Afhængigheden, af at alle institutioner fungerer simultant, er samtidigt deres svaghed, da meget få reelle bemyndigelser egentlig eksisterer indenfor f. eks. nord-syd rådet, nord-syd-øst rådet og igen den nye nordirske forsamling, som eksisterer på grundlag af en magtdeling. De nye strukturer syntes derfor at være relativt låste i sin skrevne og indgåede form. Det kan dog vise sig, at disse nye institutioner kan være med til at skabe økonomisk og social stabilitet for en ellers delt befolkning. Det syntes dog paradoksalt, at grunden, til at institutionerne er så relativt svage i deres udformning, er at bevare deres legitimitet overfor de befolkningsgrupper, som skal benytte sig af dem. En yderligere overgivelse af bemyndigelse af en af de inkluderede fraktioner, herunder unionisterne, nationalisterne, irerne eller briterne, ville med stor sikkerhed betyde, at institutionerne aldrig ville blive realiseret.

9.4. Inter-governmental conference

Denne del skulle sikre skabelsen af en britisk-irisk mellemstatslig konference, byggende på strukturen aftalt i AIA 1985.

Da denne del af aftalen var et punkt omfattet af ”strand three”, vil en gennemgang af dette segment være af samme karakter, som det ovenstående. Det syntes dog i denne sammenhæng relevant at diskutere strukturen og dens karakter. Som nævnt ovenfor havde de gennemgåede punkter til formål at skabe en række nye institutioner som led i løsningen af konflikten. Nye råd og forsamlings blev etableret sammen med en ny politisk infrastruktur. Dette skulle dog ikke være tilfældet i etableringen af denne inter-govermentale konference. Den havde dog nogle nye ansvarsområder og skulle som sagt beskæftige sig med bl.a. rettigheder for befolkningen og politivirksomhed. Institutionen skulle ikke være en fornyelse men blot en videreføring af den inter-govermentale kontakt, som var blevet aftalt og etableret i 1985 under den nye AIA 1985. Grunden til dette var, at begge parter var tilfredse med dens virke og så det derfor ikke som nødvendigt at forny eller ændre på dens opbygning. En vigtig detalje i denne sammenhæng er dog, at denne del af aftalen var af mindre betydning for selve aftalen, og man så derfor ikke dette som det mest afgørende punkt for fornyelse. Konferencen, som var af rådførende og konsoliderende karakter, ville derfor ikke kollidere med de interne interesser i Nordirland eller for så vidt nogle af de andres. Legitimiteten af institutionen blev derfor vedligeholdt måske på grund af det faktum, at den ikke ville have den store politiske betydelse for nogen af parterne foruden dens rolle som forum for diplomatisk kontakt landene imellem.

9.5. Rettigheder og sikkerhedsværn

Dette afsnit skulle bl.a. sikre inkorporeringen af ECHR i nordirsk lovgivning.

Dette afsnit i aftalen havde dog stor betydning for den almindelige borger og var derfor også et af hovedpunkterne, som nationalistene anså for at være essentielt for aftalens indgåelse. Nationalisterne ønskede en institutionalisering af nationalisternes og katolikkernes krav om lige rettigheder i Nordirland; dette skulle bl.a. ske gennem en inkorporering af ECHR i nordirske lovgivning. Netop dette segment har stor betydning i forhold til opgavens problemstilling, da dets karakter syntes at afspejle samfundets sociale karakter inden aftalens tilbliven. I J. Burtons afsnit "human needs" nævnes forskellige menneskelige behov, som er essentielle for menneskets eksistens indenfor et socialt system. Han mener, at disse behov er af en universel karakter og vil blive søgt gennem alle mulige veje, også veje vil ligge udenfor de autoritetsoptillede normer - altså landets love. Der er ingen tvivl om, at J. Burton ville tilskrive volden i Nordirland, en manglende tilfredsstillelse af disse menneskelige behov. Når disse behov ikke bliver tilfredsstillt bliver, J. Burtons værdier, vigtige for individet. Værdierne er som nævnt tillærte og kan komme til udtryk gennem tilknytning til en speciel gruppe, religion eller et fællesskab omkring ens sprog. I tilstande af undertrykkelse eller diskrimination vil forsvarelsen af disse værdier blive afgørende for individet, da individets identitet er knyttet til gruppen, sproget eller religionen. Her syntes at være en klar kobling til konflikten i Nordirland, hvor religion, sprog og tilknytningen til en f.eks. paramilitær gruppe har været afgørende for den interne nordirske identitet. Disse værdier, til forskel fra de menneskelige behov, vil ifølge John Burton blive udvaskede med tiden. Når f. eks. ens behov er blevet tilgodeset vil ens stærke tilknytningen til f.eks. en religion blive en mindre del af ens identitet, da man via en social integration vil have muligheden for at danne sig en identitet, som muligvis er mere individuel og mindre afhængig af en udefra kommende trussel. Det sidste af J. Burtons punkter, som syntes relevant i denne sammenhæng er spørgsmålet om interesser. Disse er stadig skiftende og drejer sig normalt om politiske eller økonomiske spørgsmål. Endnu et aspekt, som er relevant i denne diskussion da katolikerne forud for aftalen følte sig økonomisk forbigået og politisk oversete.

Sammenhængen mellem det ovenstående aftalepunkt og "human need"- teorien syntes derfor indlysende med det nævnte in mente. Via etableringen af sikkerhedsværn i den nordirske lovgivning ville man sørge for at nationalistene og katolikerne opnåede ligestilling i det nordirske samfund. Dette skulle forhindre udelukkelse fra arbejdspladser og lignende. Man ville som nævnt også inkorporere ECHR i den nordirske lovgivning og derved forsøge at møde de menneskelige behov, som dele af befolkningen havde. Til sidst ville man tilgodese de politiske og økonomiske interesser, som den nationalistiske befolkning havde. Dette skulle ske gennem en massiv økonomisk plan, fremlagt af den engelske regering, som skulle have som mål, at tiltrække udenlands valuta gennem skabelsen af et stabilt økonomisk område. Netop dette punkt af aftalen syntes at afspejle J. Burtons teori om "human needs" godt. Aftalepunktet nyder ikke

samme overensstemmelse med de andre introducerede teorier. Måske kunne man drage en sammenligning til Parsons, som mener at det sociale liv er opbygget af tre elementer: kulturen, det sociale system og den enkeltes personlighed. Hvis disse elementer ikke findes; hvis der ikke findes en kulturel norm for opførsel, vil social uorden regere. Set i forhold til det delte nordirske samfund har der ikke været en fælles kultur, hvori man søgte sig integreret, hvilket kan være en parsonisk forklaring på den sociale deling af Nordirland.

9.6. Afvæbning; sikkerhed; politivirksomhed og retfærdighed; fængslede

Dette punkt skulle bl.a. begynde processen med afvæbning af de paramilitære grupper.

I afsnittet med gennemgangen af J.Burtons teori vedrørende afgørende faktorer for konflikt nævnes tre aspekter af social udvikling, som viser sig afgørende i forståelsen af en social konflikt. Det nævnes, at der skal være tilstrækkelige materielle betingelser tilstede i samfundet, før konflikt opstår. Samtidigt skal der være visse menneskelige behov, som ikke er blevet realiseret for befolkningen. Disse to antagelser stemmer igen godt overens med, hvad man kan se i Nordirland. Selvom samfundet som helhed og især de katolske områder er fattige i en vesteuropæisk forstand, er der dog økonomisk mulighed for at etablere og vedligeholde en væbnet modstand som i moderne termer har fungeret i de sidste 25 år.

Men hvad har ændret sig, hvis man nu kan skabe bred støtte til en afvæbning af de nordirske paramilitære grupper? J. Burtons svar ville være, at man tilsyneladende har til formål at skabe betingelser, der medfører, at befolkningen føler sig forsikret om, at deres menneskelige behov i fremtiden vil blive dækket. Et eksempel, på hvordan man har forsøgt at møde befolkningens bekymringer, har været den engelske regerings økonomiske planer i de katolske områder. Et andet område, hvorved man har forsøgt at skabe stabilitet, er spørgsmålet om den britiske militære tilstedeværelse i Nordirland. Ved at tilpasse de engelske styrker til truslens størrelse og på længere sigt opnå en normalisering af regionens sikkerhedstilstand, har man forsøgt at signalere til lokal befolkningen, at der ikke var tale om en besættelsesmagt, men en fredsbevarende styrke. Noget, som forhåbentlig vil mindske følelsen af fremmedgørelse hos befolkningen, og som igen kunne forventes at betyde en nedtrapning af paramilitære aktioner og måske endelig en afvæbning af de forskellige væbnede fraktioner.

Ud fra en marxistisk tolkning af den væbnede kamp må man antage, at den væbnede kamp ses som en kamp for national selvstændighed, samt en selvstændig styring af produktionsmidlerne og derved økonomien internt på den irske ø. Den væbnede kamp har dog ikke ført til nogen militær sejr, for hverken briterne eller de paramilitære grupper. Alle nordirske partier har godtaget den britiske økonomiske hjælpepakke til de katolske beboede områder hvilket kunne stride mod en marxistisk tolkning af konflikten. Man kan måske argumentere for, at den

væbnede kamp har været med til at sætte fokus på konflikten og derved har fremskyndet og måske endda tvunget parterne til forhandlingsbordet. Selvom Marx har haft stor indflydelse på konfliktteori i tidens løb, syntes den marxistiske tolkning af konflikten i Nordirland at være for unuanceret; den giver ikke et faktisk billede af hvilke faktorer, der er medvirkende til konflikten, eller hvilke, der kan blive det i en mulig løsning af konflikten.

Noget, som uden tvivl har spillet en stor rolle for konfliktløsningsprocessen, er et det som overordnet blev gennemgået i teoriafsnittet under den interne/eksterne konfliktfortolkning. I og med at det var internationale politikere og våbeninspektører, som fik til opgave at begynde den lange afvæbningsproces, tyder det på, at der har været et eksternt ønske om at opnå fred i området. EU har opstillet støtteforanstaltninger under hvad kaldes freds- og forsoningsstøtte, som ville kunne søges, når en aftale var indgået, hvilket blev et af de samarbejdsområder, som nord-syd rådet skulle beskæftige sig med. Ud over at der kan argumenteres for, at Irland og Storbritannien har spillet deres afgørende rolle i konfliktens optrapning og senere nedtrapning gennem forfatningsmæssige, økonomiske og politiske tiltag, må EU anses for at have spillet en betydelig rolle i aftalens tilblivelse. Jeg vil dog mene, at der i denne sammenhæng ikke kan peges på én ekstern eller intern faktor, som værende afgørende. Jeg vil nærmere bestemme det afgørende, i bl.a. den begyndende afvæbningsproces, som en dialektisk proces mellem det eksterne og det interne.

10. Helhedsvurdering af

10.1. Aftalens overordnede karakter

Som nævnt tidligere bærer aftalen præg af de politiske holdninger i de institutioner, som udarbejdede den. Den er således relativ forsigtig i sin reale bemyndigelsesoverdragelse til de forskellige institutioner, hvilket giver sig til kende gennem aftalens adskillige overlappende politiske instanser i forsøget på at imødekomme den frygt for magtoverdragelse, som var forbundet med aftalens indgåelse, både fra nationalistisk, unionistisk, irsk og britisk side. Dog har aftalen formået at samle de stridende parter omkring en politisk løsning af konflikten, noget, som ikke er lykkedes gennem de forgangne 25 år. Aftalen har også banet vejen for etableringen af helt nye politiske institutioner i Nordirland og de andre implicerede parter. Disse institutioner vil have muligheder for skabe politiske samt økonomiske forbindelser til hidtil utilgængelige instanser indenfor Irland, Storbritannien og EU.

10.2. Aftalens ønskede og opnåede mål – set i lyset af de gennemgåede teorier

Det overordnede mål for aftalen var at skabe fred og stabilitet i regionen, enten politiske eller økonomiske eller begge dele. Der er næppe tvivl om, at denne aftale har bragt dette mål et stort

skridt nærmere, men som G. Adams sagde: ”så venter vi på de næste skridt”. Der er stadig ikke en fuld afvæbning af de væbnede paramilitærrefraktioner, hverken de nationalistiske eller de unionistiske. Nationalisterne opnåede dog realpolitisk medbestemmelse i form af den nyetablerede nordirske forsamling; og unionisterne opnåede politisk uafhængighed fra den engelske regering og øget bemyndigelse i interne affærer gennem den nordirske forsamling. Om aftalen har opnået alt, hvad J. Burton mener, ville være nødvendigt i resolutionen af en sådan strid, er imidlertid usikkert. Nye institutioner er blevet skabt, men gamle er også bevaret og om de nye institutioner er i stand til at gøre op med flere års diskrimination og væbnet strid, og derved sikre befolkningen dets mest basale behov, må tiden vise. Dog skal det nævnes i denne sammenhæng, at ”human need” teorien tilsyneladende syntes at give et nuanceret billede af aftalens karakter og indhold, på grund af dens fokusering på flere afgørende faktorer samtidigt, som f.eks. sociale forhold, økonomi, etnicitet, national identitet og politiske aspirationer.

10.3. J. Burtons teorier evne til at klarlægge aftalen

Teorien af J. Burton gennemgået ovenfor har som vist været brugbar i sin beskrivelse og klarlægning af ”The Good Friday Agreement”. Den har evnet at forklare processer og aspekter af aftalen, som ellers blot kunne være anset for at være politisk motiverede ønsker om magtfordeling.

J. Burtons teori foreslår, at der er flere faktorer, som skal tages i betragtning under forståelsen af en konflikt og dens resolution. Den har imidlertid også sine svagheder i og med, at den søger grunden til alt social strid eller konflikt gennem et ontologisk systembegreb, nemlig gennem introduktionen af ”universelle menneskelige behov”, som kræver tilfredsstillelse. Svagheden er, at disse behov ikke bliver godtgjort og at der forekommer ikke nogen egentlig stillingtagen til grunden for disse behovs opståen. Noget andet er den strategiske karakter af J. Burtons teori. H. Wiberg ser visse svagheder ved den strategiske konfliktmodel, da den forudsætter, at man kender alle de implicerede parter mål samt de midler, parterne vil benytte for at opnå disse mål. H. Wiberg stiller herefter spørgsmålet ”måste man vara Caesar för att förstå Caesar?”⁵⁷. Den strategiske model syntes dog at være brugbar med hensyn til skabelsen af strategisk teori, som kan være med til at undvige fremtidige krige, da dens fokusering på rationalitet blandt dens aktører, kan have en forudsigende karakter. Dog skal det i denne sammenhæng nævnes, at den af samme grunde kan hjælpe med at vinde krige.

⁵⁷H. Wiberg (1990)

10.4. De øvrige teories anvendelighed i konteksten

Som nævnt ovenfor synes den marxistiske teorimodel ikke at kunne give nogen egentlig indsigt i forhold til problemstillingen eller selve aftalen. J. Connollys synspunkter vedrørende den nordirske strid, som beskriver konflikten som værende en arbejdernes kamp mod de kapitalistiske engelske arbejdsgivere, syntes ikke at være ikke tilstrækkelig nuanceret. De komplekse politiske og økonomiske forhold lader sig ikke beskrive af en klassisk klassekampsterminologi. Parsons mere nuancerede beskrivelse af samfundets sociale orden syntes at give et bedre billede af det nordirske samfund og af hvilke faktorer, man skal være opmærksom på i en analyse af det. H. Wiberg bidrager med brugbar overordnede klassificering af den brugte teori, hvilket har været med til at give en kritisk stillingtagen til brugbarheden af det anvendte materiale. Det sidste punkt i denne sammenhæng er den interne/eksterne fortolkning af konflikten. Den noget forenkede fremstilling af teorierne er på ingen måde retningsgivende for dens centrale rolle i forståelsen af den nordirske konflikt. Teorierne skaber i fællesskab en øget forståelse for det eksterne og interne politiske, økonomiske, religiøse, historiske og etniske aspekter, som er med til at danne konflikten, og vil sammen med de ovenstående danne grundlaget for den følgende mere overordnede diskussion af opgaven og dens problemstilling som helhed.

11. Diskussion

Hvori består den sociale strid i Nordirland og med hvilke midler er den forsøgt løst? I det foregående afsnit er den konkrete fredsftale blevet gennemgået ud fra de valgte teoretikere. Det syntes på baggrund af denne gennemgang relevant at kigge nærmere på konflikten som socialt fænomen i mere overordnede termer, for dermed at kunne danne sig et mere fuldstændigt indtryk af forholdet mellem aftalen og den baggrund den er indgået på. Der er mange relevante teorier vedrørende den sociale sfære og dens opbygning, som kan være med til at klarlægge opgavens problemstilling. Den første, teoretiker som syntes relevant, og som kan bidrage med aspekter vedrørende samfundets opbygning, er Foucault.

11.1. Foucault⁵⁸

I "The birth of the Clinic"⁵⁹ beskriver Foucault, det han kalder "dividing practices". Disse delende instanser har på baggrund af politiske strategier separeret, opdelt og institutionaliseret befolkningen i søgen efter social stabilitet. F.eks. har det moderne Europa stemplet vagabonder og andre tilsyneladende uproduktive mennesker som politiske problemer og omgrupperet dem

⁵⁸ Edited by Anthony Elliott and Bryan S. Turner (2001)

⁵⁹ M. Foucault (1973)

som sindssyge, fattige og små kriminelle. Disse omgrupperinger skete samtidigt med etableringen af institutioner som f. eks. fængsler, hospitaler og skoler. Denne inddeling i overordnede grupper og tildeling af uønskede egenskaber, som f.eks. at være kriminel, forekommer at have en slående lighed med den måde, hvorpå unionisterne undertrykte og fremmedgjorde nationalisterne og katolikkerne i Nordirland. Den katolske befolkning blev på grund af deres tilsyneladende støtte til det ekstreme højre, herunder IRA, anset for at være kriminelle eller på anden måde fjendtlige overfor den protestantiske befolkning. Denne dybe mistro ledte til Stormont partisystemet, som muliggjorde en protestantisk ledet regering uden mulighed for katolsk eller nationalistisk indflydelse. Da briterne senere indførte direkte styre, syntes denne omgruppering af nationalisterne at fortsætte, og partier som Sinn Fein blev fællesbetegnende for den politiske linie, ført af alle nationalister og katolikker. Denne stempning af hele befolkningen medførte økonomisk nedgang i de katolske områder, som igen forstærkede den sociale splittelse mellem de to grupperinger i Nordirland. Det ironiske i denne sammenhæng er, at Foucault mener, at denne form for omgruppering og etableringen af opdelende instanser, udledtes af oplysningens politiske filosofier vedrørende individers rettigheder og menneskelig frihed, gennem etableringen af fængsler og skoler som rehabiliterende institutioner.

Et andet vigtigt aspekt af Foucault analyse af det moderne Europa er hans analyse af ”befolkningen”. Foucaults radikale brud med den traditionelle demografiske tolkning, og fokus på den historiske sammenhæng danner grundlag for det næste underafsnit.

Befolkningen som diskursiv og politisk entitet som set af Foucault må forstås som en entitet med udspring i ”the power/knowledge networks” som opstod under oplysningstidens bekymringer vedrørende helse og velstand. Befolkningen opstod som et subjektivitetsfelt, hvor administrative kræfter blev udøvet over folk via identifikation, standardisering og regulering af offentlig opførsel og risiko. Foucault nævner som eksempel de medicinske og sundhedsmæssige kriser, som opstod under urbaniseringen i det attende og nittende århundrede. Disse kriser bemyndigede en centraliseret, medicinsk regering til at overvåge befolkningen og dens aktivitet i dens sociale rum. Denne form for central indblanding fra autoriteten kaldte Foucault for ”bio-politics of the population”.

I en reference til Nordirland, må man igen kigge på den britiske regeringspolitik i Irland gennem årene. Da de nationalistiske/katolske og unionistiske/protestantiske områder i lange perioder var engelsk styret, synes det relevant at se konkret på, hvordan regeringsmagten centralt udøvede dens autoritet i de 9 nordlige distrikter. Den britiske regering så selv under M. Thatcher relativt store økonomiske planer udlevet i Nordirland. Disse planer skulle sikre udefra kommende investorer og derved skabe økonomisk stabilitet i regionen.

På baggrund af det ovenstående kan der dog gøres andre betragtninger. Den lokale befolknings afhængighed af britisk uddelt understøttelse og britisk styrede arbejdsformidlende instanser kan ud fra Foucault tolkes som en måde at udnytte den sociale og politiske situation til at centralisere og standardisere og derigennem styre befolkningen. Ydermere havde den britiske regering en direkte tilstedeværelse blandt den nordirske befolkning gennem ustationeringen af britiske militærstyrker. Briternes tilstedeværelse i Nordirland, set ud fra Foucaults synspunkt, ser derfor således ud: På grund af den høje arbejdsløshed er kriminaliteten blomstret, hvilket har foranlediget en centralisering af befolkningen og regulering af offentlig opførsel og risiko. På denne måde kan Foucault forklare de nordirske institutioners opbyggelse i forhold til befolkningen op til aftalens indgåelse.

Man skal dog i denne sammenhæng ikke glemme den henholdsvis unionistiske og nationalistiske linie overfor hinanden. Begge grupper søgte at fremmedgøre hinanden gennem standardisering af deres egen befolkningsgruppe, samt gennem den massive brug af politisk propaganda og identitetsrelaterede symboler, som f.eks. flag og emblemer. Noget, som gennem Foucaults øjne må anses for at være endnu en måde af omgruppere og stemple dele af befolkningen på som uproduktive og kriminelle. Foucaults analyse af det diskursive samfund synes derfor at være særdeles brugbar i den overordnede analyse af Nordirland i forhold til problemstillingen.

I det næste afsnit skal jeg se nærmere på Habermas' analyse af det kollektive sandhedsbegreb, for nærmere at analysere den politiske proces, som førte op til aftalens indgåelse.

11.2. Habermas⁶⁰

I stedet for at acceptere absolutte grundlag for viden, foreslog han en specifik procedure til opnåelse af viden. Hans ”consensus theory of truth”⁶¹ refererer til aftaler, som er nået gennem lige parter i en åben diskussion. Heraf følger det, at viden altid er nutidigt, og at den kun eksisterer indtil parterne kommer frem til en anden konklusion.

Med en generel reference til opgavens problemstilling, forekommer det relevant at se på nogle af de situationer, hvor direkte dialog mellem parterne har fundet sted. I denne sammenhæng er det vigtigt at være klar over teoriens normative karakter og de begrænsninger dette kan have i dens konkrete anvendelse på empirisk data.

Som gennemgået ovenfor i det politiske afsnit, åbnede briterne i 1990 en hemmelig kanal til republikanerne i håbet om at kunne indlede en dialog efter Peter Brookes tale. Det, som er interessant i denne sammenhæng, er forholdet mellem de to parter, som deltager i denne dialog. Den republikanske bevægelse anså dialog som værende mellem de republikanske repræsentanter

⁶⁰ Edited by Anthony Elliott and Bryan S. Turner (2001)

⁶¹ J. Habermas (1991)

og den britiske regering, mens den britiske regering så dialogen som værende mellem den britiske regering og PIRA. Begge parter har altså hver sin oplevelse af dialogen, som ikke stemmer overens med Habermas' ide om "lige parter". Endvidere har begge parter en forskellig dagsorden, hvilket blev åbenlyst, da Sinn Fein i 1992 fremlagde dialogen mellem de to parter som et "irske fredsinitiativ. Målet fra britisk side havde hele tiden "kun" været at trække den væbnede del af republikanske bevægelse ind i en dialog i håbet om at stoppe volden af demokratisk vej. Kontakten ophørte officielt i 1993, hvilket også kan være et tegn på at parterne ikke opnåede egentlige overensstemmelser. På basis af Habermas' teori, "consensus theory of truth", skyldes det afgørende mangler i forhold til åbenhed og lighed mellem de to parter. Et andet eksempel, på hvordan den direkte, lige og åbne dialog foreslået af Habermas' ikke forekom, ses i 1993, hvor PIRA offentliggjorde en våbenhvile. Denne våbenhvile blev som sagt foranlediget af et håb fra den republikanske side om at kunne etablere en "pan-nationalistisk alliance", som ville presse den britiske regering til at efterkomme de nationalistiske krav. Her ses igen hvordan den direkte og åbne dialog mellem de stridende parter til fordel for politisk pres i form af især amerikansk/irske interesser i regionen. Selve målet med denne alliance var, fra republikansk side, at ændre på magtfordelingen mellem dem selv og den britiske regering. Ved at lægge tilstrækkeligt økonomisk og politisk pres på England var håbet at undgå en egentlig dialog, hvilket ville betyde indrømmelser fra nationalistisk side, der ville presse den britiske regering ind i indsigelser, som ville være uden unionistisk og britisk indflydelse.

Endnu et eksempel, på hvor den lige og åbne forhandling fejlede, var spørgsmålet om at få de paramilitære grupper til at nedlægge deres våben til fordel for en demokratisk forhandling. Det lykkedes at få Sinn Fein til at tilskrive sig ikke-voldelige midler i arbejdet for et forenet Irland. Dette betød dog ikke, at PIRA nogen sinde gav afkald på deres ret til at handle voldeligt i søgen efter politiske mål. Det interessante i denne sammenhæng er, hvordan man fik Sinn Fein, som af den britiske regering blev anset som at være den politiske gren af PIRA, til at tilskrive sig demokratiske spilleregler. Som sagt havde Sinn Fein forfatningsmæssige krav til indgåelsen af en evt. aftale, som ultimativt bestod i en genforening af Irland. At disse krav nok ikke kunne opfyldes gik tilsyneladende op for G. Adams, da han i 1998 indvilgede til at tilskrive sig Belfast aftalen. Det viste sig, at det blev spørgsmålet om frigivelse af fanger, som skulle få Sinn Fein til at indgå en aftale, som ellers ikke havde meget at byde på set fra deres side, idet man vurderede, at frigivelsen af IRA fanger ville kunne kompensere Sinn Fein for deres forfatningsmæssige nederlag og samtidigt blødgøre PIRA i fremtidige forhandlinger. Det, som dog skal fremhæves i denne sammenhæng, er unionisternes manglede indflydelse på denne beslutning. Unionisterne var allerede af den overbevisning, at Sinn Fein havde for meget at sige, da deres støtter udgjorde en relativt lille del af befolkning. Igen ses hvordan den overordnede forhandling bliver delt op i

mindre delforhandlinger i forsøget på at tilgodese den enkelte, hvilket i sidste ende er medvirkende til at skabe betænkeligheder ved den samlede aftale. Set som en helhed kan man ikke kalde Belfast aftalen et resultat af, hvad Habermas ville kalde ”et resultat af en ideel forhandling”, processen viser dog enkelte steder tegn på en åben og lige udveksling af meninger og argumenter.

Et eksempel, hvor man ser tegn på lige dialog mellem to parter og formår at opnå en aftale, er spørgsmålet om ”strand one”. En diskussion som frem for alt blev ledet af SDLP og UUP. Spørgsmålet drejede sig om, hvilken myndighed den nye nordirske forsamling skulle have. SDLP ønskede sig et inklusivt, nordirsk kabinet, bestående af nationalister og unionister, mens UUP ønskede en forsamlingen bestående af en serie komiteer, hvor medlemmerne skulle vælges på baggrund af partiernes proportionelle styrke. Forhandlingerne mellem de to parter fulgte alle Habermas’ forskrifter; den var åben, mellem lige parter og skulle ende med en overenskomst, som der accepteredes som det bedst mulige resultat. ”Strand One” i Belfast aftalen, endte med en accept af etableringen af et ”power sharing” kabinet, som er ønsket af SDLP. UUP og den unionistiske bevægelse fik dog via ”strand two”, gennemført, at myndigheden for alt bilateralt politik, herunder nord-syd rådet, lå hos den nordirske forsamling. På mange måder afspejler denne del af aftaleprocessen, det man må kalde en ”ideel dialog”, hvis man tager de politiske, etniske, og historiske forhold i betragtning.

I det næste afsnit vil jeg se på andre aspekter af dialogen og dens institutioner.

11.3. Giddens⁶²

Giddens mener, at vi på grund af globaliseringen lever i en post-traditionel social orden, hvilket dog ikke betyder, at traditionerne er forsvundet, men faktisk lige det modsatte, at i et kulturelt kosmopolitansk samfund er traditioner tvunget ud i det åbne til offentlig diskussion og debat. Grunden til fastholdelsen af traditioner kræver nu forklaringer, hvilket Giddens mener er en af de afgørende grunde for genopdagelsen af den sociale solidaritet. Sociale bevægelser, som dem der beskæftiger sig med menneskerettigheder, er et eksempel, på hvordan traditionerne bliver fornyede og videreført. Endvidere mener han, at store dele af den demokratiske proces har ændret karakter, idet han taler om ”democratizing of democracy”⁶³, hvormed han mener, at alle områder af personlig og politisk liv bliver klargjort gennem dialog, i stedet for før-etablerede magtforhold. Endelig mener han, at den ”positive velfærdsstat” skal bekymre sig om at fremme autonomi i forhold til personlige og kollektive ansvarsområder med fokus på bl.a. klassenød.

⁶² Edited by Anthony Elliott and Bryan S. Turner (2001)

⁶³ A. Giddens (1994)

Selvom fokussen i denne opgave ikke har ligget på græsrodsbevægelser eller andre overnationale organisationer, syntes det relevant at give en kort gennemgang af deres rolle i aftaleprocessen. Der har i mange år været svære bekymringer fra f.eks. den internationale menneskeretskommission omkring forholdene i Nordirland, især blandt den katolske befolkning. Disse grupper har uden tvivl været med til at sætte fokus på og derved fremskynde fredsprocessen, da det især fra britisk side har været politisk bekymrende at have en generel mangel på kontrol indenfor landets grænser.

En instans, som uden tvivl har spillet en om end tilbagetrukket rolle, er EU. Som aftalens beskrivelse godtgør, vil det bilaterale samarbejde mellem Irland og Nordirland fokusere på et samarbejde bygget op omkring opnåelsen af EU-støtte til kriseramte områder. EU og dets støtte bliver derved et centralt punkt for samarbejde og derved et centralt punkt i opnåelsen af freden. Meget tyder på, at der længe har været et ønske fra EU's side om at se en ende på striden i Nordirland, da alle parter i konflikten er medlemmer af EU. Der har sandsynligvis været et om end ikke formelt krav om stabilitet internt i EU af sikkerheds politiske og økonomiske hensyn foruden humanitære hensyn. Det virker uklart, hvor stor en rolle EU har spillet i selve fredsforhandlingerne. Man kan dog konstatere, at EU har været omdrejningspunkt for fremtidigt bilateralt samarbejde, hvilket antyder en vis form for hensynstagen overfor EU's ønsker og mål for regionen.

Giddens punkt, vedrørende behandlingen af det personlige og politiske liv gennem dialog i stedet for gennem allerede eksisterende institutioner, syntes også at kræve en nærmere granskning i denne sammenhæng. Selv om aftalen ikke fjerner alle institutioner internt i Nordirland, skaber den nye og hidtil ukendte institutioner for den nordirske befolkning. Nationalisterne får mere medbestemmelse, og unionisterne opnår selvbestemmelse fra den britiske regering. Sammen med dannelsen af den nordirske forsamling, skabes nye institutioner, som skal være med til at skabe samarbejde og dialog mellem de forskellige parter. Nord-syd rådet er et godt eksempel på, hvordan den republikanske befolkning i nord nu har fået mulighed for at skabe politisk kontakt til Irland. Aftalen må i sin essens blive karakteriseret som en aftale, der søger åbenhed.

Spørgsmålet om at have et forum, hvor man kan komme i politisk kontakt med alle tilstedeværende parter, syntes at være besvaret gennem indgåelsen af Belfast aftalen. Det skal dog også nævnes i denne sammenhæng, at man igennem aftalen har valgt at bibeholde enkelte institutioner, som man har vurderet brugbare, f. eks. syd-øst rådet, der havde fungeret som talerør mellem det irske parlament og den engelske regering siden indgåelsen af den første AIA 1985. Vigtigst er dog, at aftalen lægger vægt på dialogen mellem de stridende parter og opbyggelsen af institutioner, hvilket muliggør denne dialog.

Et sidste punkt i denne sammenhæng er autonomien i forholdet til kollektive ansvarsområder. Ved at introducere EHCR i britisk lovgivning og derved også ind i den nord irske lovgivning har man forsøgt at skabe fokus på problemet omkring diskrimination især af den relativt fattige katolske befolkning. Man må gå ud fra, at håbet har været at sætte fokus på problemet omhandlende den fremmedgørelse, som har fundet sted ved at introducere og implementere EHCR i lovgivningen. Et andet sted, hvor ideen om kollektive ansvarsområder bliver taget op, er i Belfast aftalen, under punktet om rettigheder og sikkerhedsværn, hvor det foreslås, at man i fremtiden skal udvise en vis eftertæksomhed ved brugen af symboler og emblemer på offentlige steder, da dette er med til at skabe et fysisk skel mellem de to befolkningsgrupper. Man må formode at det ultimative mål, er at skabe en ændring af normerne blandt den lokale befolkning og at opfordre til, at der bliver indført en eller anden form for selvjustits på området, hvilket også stemmer overens med Giddens ide om den ”positive velfærdsstat”.

11.4. Gerard Delanty – Patrick O’Mahony⁶⁴

I deres bog “Nationalism and Social Theory” under afsnittet ”Structures and ethnic mobilization” vil jeg se nærmere på de interne strukturer, som har været genstand for de politiske forhandlinger; og på de enkelte partiers standpunkter, som mere eller mindre har været med til at forme og skabe aftalen, som vi kender den. Det første punkt, som skal gennemgås her, er forholdet mellem nationalisme og etnicitet. Etnicitet har hidtil i det store hele været separeret fra nationalisme i litteraturen. Grunden til at diskutere en sammenhæng her, findes i Delanty’s og O’Mahony’s analyse af Van den Berghes opfattelse af forskellen mellem nationalisme og etnicitet. V.d. Berghes mener, at en nation er ”a politically conscious ethny claiming statehood rights on the basis of common ethnicity”. Det interessante i denne sammenhæng er ordene “statehood rights” og ikke blot “state”. Dette antyder, at nationer kan eksistere uden en selvstændig stat, men gennem aspirationen til eller eksistensen af ”statehood rights”. Heraf følger, at det tilsvarende må være gældende for nationalisme. Dette betyder dog ikke, at der er mange etniske grupper, som kun ser deres aspirationer for en nation opfyldt gennem opnåelsen af en autonom stat. Pointen er dog, at man ikke skal søge en alt for klar distinktion mellem nationalisme og etnicitet, da dette ekskludere alle de stater, som er etableret på baggrund af kompromiser. Set ud fra denne analyse, er der ikke noget, der står i vejen for at skabe et magtdelende Nordirland. Nationalismen er altså ikke ensbetydende med ønsket om en selvstændig stat indeholdende en’ etnisk befolkning, men i stedet ønsket om statslige rettigheder. Det afgørende er, at hver entitet i samfundet bliver tildelt samme rettigheder, som de ville have,

⁶⁴ Gerard Delanty and Patrick O’Mahony (2002)

hvis de havde deres egen etnisk monogame stat. Store dele af Belfast aftalen som gennemgået ovenfor arbejder for at skabe lige rettigheder for både katolikker og protestanter, i håbet om at aftalens kompromis dermed bliver tilstrækkeligt i forhold til de autonome interesser. Ud fra denne analyse har man forsøgt at skabe en nordirsk stat gennem kompromis, selvom der er tydelige tegn på, at dele af befolkningen ønsker en autonom stat eksemplificeret gennem republikanernes kamp for en genforening med Irland.

Spørgsmålet er nu, hvorfor hele den katolske befolkning ikke kan mobiliseres i en sådan bestræbelse. I denne analyse er solidaritet en uundværlig betingelse for kollektiv handling men denne kollektive handling eller mobilisering bliver kun realiseret, hvis andre forhold bliver mødt; nemlig eksistensen af specifikke strukturelle ordninger, akkumulation af passende resurser og det nødvendige niveau af organisation. Ud fra disse punkter må man enten gå ud fra, at der hos den katolske befolkning ikke er en generel bestræbelse på at opgive sameksistensen med protestanterne, eller også er de nævnte nødvendige forhold til fordel for en mobilisering ikke mødt.

Endnu et aspekt af kollektiv handling eller mobilisering er, når kollektivet sætter den kulturelle identifikation over materielle resurser, som et motiv for handling. I denne sammenhæng involverer kollektiv identitet formuleringen af en konstellation af værdier, som ikke kun influerer formuleringen af instrumentale præferencer, men også moralske og ekspressive.

Disse aspekter syntes også at være taget med i Belfast aftalen. Det kulturelle aspekt, som der nu skal værnes om og som ikke skal være genstand for diskriminering; de nye love, som skal sikre at hver instans i samfundet godtgør, at de følger loven om ligestilling på arbejdsmarkedet, osv. En lang række af foranstaltninger er sat på plads, så den kulturelle integritet bliver vedligeholdt hos den enkelte borger, hvilket ifølge Delanty og O'Mahony skulle være nok til at kunne gennemføre etableringen af en multietnisk nation. Med undtagelse af spørgsmålet om konfliktløsning må man sige, at Belfast aftalen skaber en ramme således, at den kulturelle identitet er vedligeholdt. Aftalen søger kompromiset i håbet om at undgå en kollektiv mobilisering, som enten ville ende med en udvandring eller en reel borgerkrig. På denne måde er Belfast aftalen ud fra denne analyse lige så meget et forsøg på statsdannelse, gennem introduktionen af nye institutioner og bilaterale Kooperationer, som det er en fredsaftale.

Alle de ovenstående punkter fra henholdsvis Foucault, Habermas, Giddens og Delanty/O'Mahony giver forhåbentligt et bredere billede af processen ledende op til aftalen og aftalen selv. Et bredere billede, som er nødvendigt, hvis man ønsker at forstå den konkrete analyse af selve aftalen.

12. Konklusion

Ambitionen med udarbejdelsen af denne opgave har været at give et mere nuanceret billede af konfliktløsningsprocessen i Nordirland med særlig fokus på udarbejdelsen og indholdet af ”The Good Friday Agreement” – Belfast aftalen.

Med hensyn til selv aftalen har den konkrete aftaletekst, på grundlag af de ovenstående valgte teorier givet mange interessante vinkler på dens indhold, og motiverne bag dens udformning. J. Burtons gennemgang af ”Human Need Theory” syntes at give et godt billede af de faktorer og aspekter som er nødvendige i en analyse af en given konfliktsituation. Hans gennemgang af ”Deep Rooted Conflict” er på samme måde særdeles brugbar i en forståelse af en social konflikt. Dog fandt jeg, at den havde sine svagheder i dens fokusering på ontologiske begreber, som universelle menneskelige behov, og de betænkninger som præsenteret af H. Wiberg omkring strategiske analysemodeller.

Jeg vil dog mene, at J. Burtons teori i sammenhæng med de øvrige teorier, som er gennemgået, giver et brugbart billede af den konkrete konflikt og muliggør en nuanceret analyse af selve freds aftalen. Gennem brugen af klassiske sociale teorier som f.eks. præsenteret af Habermas, Giddens og Foucault, vil jeg mene, at jeg har opnået at give en mere klar analyse af den overordnede proces, som ledte op til aftalens indgåelse, dog med den erkendelse, at kun dele af deres teorier er brugt. Dette skyldes konkret brugbarhed i konteksten og plads hensyn. Det er svært og måske upassende at komme med enkelte konkrete vurderinger af selve aftalen og dens proces ud fra det ovenstående, det syntes dog på sin plads at komme med nogle overordnede betragtninger, som forekommer at være identificeret gennem arbejdet med det indsamlede materiale. Aftalen viser tegn på brugen af moderne konfliktløsningsteori gennem dens søgen efter etablering og skabelse af nye institutioner, dens sikring af minoriteten og tanker omkring skabelsen af en magtdelende multietnisk stat. Aftalen har dog også sine klare svagheder ved dens vage udformning i kraft af den politiske, historiske og etniske kontekst, den blev udarbejdet i. Det syntes afslutningsvist relevant at kigge på nutidens Nordirland 5 år efter aftalens indgåelse. Har aftalen formået at skabe fred og sameksistens mellem de stridende parter, eller er situationen stadig præget af social strid? Det forekommer, at overgangen mellem væbnet strid og en post-konflikt situation kræver en periode af lav intensitetsstrid⁶⁵. Perioden mellem 1999 og 2000 så brandstiftelser på kirker og skoler og en stadig strid over territoriale områder i regionen. Unionisterne, som var blevet overtalt til indgåelse af aftalen med den forsikring om, at de republikanske paramilitære grupper ville afvæbne, føler sig narret og har modarbejdet

⁶⁵ Mike Morrissey and Marie Smyth (2002)

implementeringen af de nye institutioner, mens republikanerne så unionisternes tilbageholdende holdning til aftalens virkeliggørelse som en manglende evne til at billige en magtdeling med en hver form for militante nationalister.

Aftalen kan altså ikke påstås at have løst konflikten, den har dog vist vejen for fremtidige forhandlinger. En vej præget af opnåelsen af gensidig retssikkerhed, politisk magtdeling og sikring af basale menneskelige behov i form af et socialt forum for udøvelse af individuelle interesser.

13. Litteraturliste

Burton, John (1990): *Conflict: Resolution and Provention*. Macmillan Press. London

Cunningham, Michael (2001): **British Government Policy In Northern Ireland – 1969-2000**. Manchester University Press. Manchester

Cuff, E.C., W.W. Sharrock & D.W. Francis (2001): **Perspectives In Sociology**. Routledge. London

Delanty, Gerard & Patrick O'Mahony (2002): **Nationalism And Social Theory**. SAGE Publications Ltd. London

Dunnigan, John P. (1995): **Deep-Rooted Conflict and the IRA Cease-Fire**. University Press of America. New York

Elliott Anthony & Bryan S. Turner (2001) Edt: **Profiles In Contemporary Social. Theory** SAGE Publications Ltd. London

Foucault, Michel (1973): **The birth of the clinic: An Archaeology of the Human sciences**. Pantheon Books. New York

Giddens, Anthony (1994): **Beyond Left and Right**. Stanford University Press. CA

Habermas, Jürgen (1991): **The theory of Communicative Action, Volume 1: Reason and the Rationalization of Society**. Polity Press. Cambridge

Hennessey, Thomas (2000): **The Northern Ireland Peace Process**. Gill & Macmillan Ltd. Dublin

May, Tim (2001): **Social Research**. Open University Press. Philadelphia

Morrissey, Mike & Marie Smyth (2002): **Northern Ireland After The Good Friday Agreement.** Pluto Press. London

Porter, Jack Nusan & Ruth Taplin(1987):**Conflict And Conflict Resolution.**
University Press of America. New York

Whyte, John (1990): **Interpreting Northern Ireland.** Clarendon Press. Oxford

Wiberg, Håkan (1990): **Konfliktteori Och Fredsforskning.** Scandinavian University Books.
Stockholm